

Ukraina 10 mars 2022

I denna artikelsamling ingår artiklar från amerikanska *CounterPunch* och *Jacobin*, australienska *Links*, samt franska *Le Monde*, *Libération* och *Mediapart*.

De följande artiklarna tar itu med kriget från olika, ibland ganska ovanliga, men tänkvärda synvinklar – vi kommenterar kortfattat flera av dem:

- En lite ovanligare ståndpunkt framförs i *CounterPunch*, som menar att det minst onda vore att Ukraina kapitulerar.
- Fakta om vad som är sant och falskt om den s k Azovbataljonen ges i en text från franska dagstidningen *Libération*.
- I en *Links*-intervju får den nu 93-årige, närmast legendariske radikale kritikern av USA:s utrikespolitik, Noam Chomsky, ge sin syn på Ukraina-kriget.
- Den franske marxistiska filosofen Étienne Balibar menar (i *Mediapart*) att ”Pacifism är inget alternativ” i det aktuella kriget. Han kritiserar också den ståndpunkt som Chomsky framförde (i *Links*-artikeln ovan).
- Artikel som handlar om svårigheterna med att isolera Ryssland ekonomiskt har kompletterats med ett tillägg som noterar att USA 8/3 stoppade all oljeimport från Ryssland samtidigt som man tagit upp förhandlingar med bl a Venezuela för att få olja därifrån.
- *Le Monde*-artikeln om Putins ”radikalisering” tittar på hur den ryske presidenten blivit en alltmer uttalad förespråkare för storrysk nationalism samtidigt som han samlat allt mer makt i sina egna händer.

För en komplett lista med Ukraina-texter på Marxistarkivet, sorterade i tidsordning (nyaste först), se [Senaste nytt](#).

MF 10/3 2022

Innehåll

CounterPunch	1
<i>Kapitulation – det mest hedervärda för Ukraina?</i>	1
Jacobin	2
<i>Fyra sätt att gå mot Rysslands aggression utan att riskera kärnvapenkrig</i>	2
Libération	6
<i>Hur stor betydelse har Azovbataljonen, den ukrainska militära enhet som grundats av närstående till den nynazistiska rörelsen?</i>	6
Links	8
<i>Noam Chomsky: Bara förlorare vid amerikansk militär upptrappning mot Ryssland (intervju)</i>	8
<i>Det räcker inte med USA som förklaring när det handlar om kriget i Ukraina. Till vänstern i väst, om era och våra misstag</i>	13
Mediapart	15
<i>Pacifism inget alternativ</i>	15
<i>Svårt isolera Ryssland ekonomiskt</i>	20
Le Monde	22
<i>Vladimir Putin: Tjugo år av radikaliserings</i>	22

CounterPunch

Kapitulation – det mest hedervärda för Ukraina?

Jonathan Steele¹

Counterpunch, 7/3 2022

I centrala Singapore finns en liten kulle med en låst dörr på ena sidan. En guide kommer för att öppna den och ta en med i mörkret till en underjordisk korridor, som slutligen leder till en avdelning med tjugosex dåligt upplysta rum. Här låg en gång bunkern till det kommando-och-kontroll center där brittiska generaler ledde försvaret av den strategiskt belägna kolonin strax efter Pearl Harbor.

De förväntade sig att japanerna skulle gå till attack från öppet hav men hade fått allt om bakfoten. Japanerna tog sig ner längs Malackahalvön genom en djungel som briterna ansåg vara omöjlig att tränga igenom. I triumf krävde den japanske befälhavaren villkorslös kapitulation av de häpnadslagna briterna. Churchill beordrade generallöjtnant Arthur Percival att strida till sist, men Percival trotsade denna order och kapitulerade den 15 februari 1942, knappt en vecka efter att japanerna upprättat sitt första brohuvud på ön.

Cirka 80 000 brittiska, australiska och indiska trupper togs till fånga. Det var då, och förblir så än i denna dag, den största kapitulationen någonsin i brittisk militär historia. Idag kan man se bordet där Percival och hans kollegor med bistra miner satt medan de diskuterade det hopplösa i situationen och plågades över hur de skulle agera.

När man tänker på den patetiska scenen finns inget som kan mildra förödmjukelsen. Men var den skamlig? Det finns en skillnad mellan förödmjukelse och skam. Allt hänger på sammanhang och avsikt. Hade de bara varit ute efter att rädda sina egna skinn, även om de visste att de skulle hamna i läger för krigsfångar, skulle Percival och de övriga officerarna med rätta kunna fördömas som ynkryggar. Men de hade ett hedervärt syfte. Genom att kapitulera räddade Percival en miljon civila som var bosatta på ön från att hamna i korselden mellan brittiskt motstånd och massivt japanskt bombardemang och artillerield, vilket skulle ha lett till omfattande förstörelse och tusentals dödsoffer.

Lärdomarna av Singapore har avsatt livliga spår i mitt minne sedan jag för fem år sedan första gången såg den övergivna brittiska bunkern. De senaste dagarna har den gjort sig allt starkare påminnd när jag ser bilderna av hur hundratusentals ukrainska kvinnor och barn flyr västerut, bort från sitt land. Hur ska de kunna slippa ifrån de fasor och den desperation det innebär att vara tvungen att lämna sina trygga hem och byta en civiliserad tillvaro mot eländet och ovissheten som flykting?

Och bara värre saker är att vänta. Ju längre Ukrainas armé och de miliser och frivilliga den samarbetar med lyckas hålla tillbaka den ryska invasionsstyrkan, desto mer sannolikt blir det att Putin kommer att beordra sina generaler att göra sig av med all kvardröjande motvilja mot att döda civila. Otåliga ryska stridsvagnar, artilleri och flyg kommer att släppas loss för att erövra terräng så fort som möjligt även om det innebär att smula sönder lägenheter där hundratals familjer bor. Det sker redan. Flera mindre städer har pulvriserats liksom delar av Ukrainas näst största stad, Charkiv.

Kiev och andra städer står näst i tur. De löper risk att snart likna det syriska ödelandet i Homs och östra Aleppo, där stora bostadsområden ligger i ruiner. Enda livstecknen är råttor som gnager och gnällandet från hundar utan ägare. Hundratusentals syriska flyktingar har inget att återvända till.

---

¹ Jonathan Steele är f d chef för *The Guardians* redaktion i Moskva

På samma sätt, vad kommer att återstå av stadslivet i Ukraina när de pågående striderna upphör, vilket någon gång ändå måste ske? Berättelserna om ukrainarnas mod och hur modiga individer trotsar angrifarna är uppmuntrande. Bilderna av hur otränade människor stolt lär sig att använda automatvapen väcker beundran. När hemmafruar och ivriga tonåringar tillverkar Molotovcocktails väcker det känslor av sympati, stöd och solidaritet. President Volodymyr Zelenskyj har på ett storartat sätt lyckats samla sitt folk. Motståndet mot de ryska inkräktarna har varit ihärdigt och långt mer framgångsrikt än vad Putin och hans generaler kunde ha föreställt sig. På vissa håll har ryssarna fått retirera. Moralen på den ukrainska sidan är mycket högre än bland de ryska trupperna där stora enheter består av förvirrade och skrämde värnpliktiga.

Men faktum kvarstår att de ukrainska styrkorna inte kommer att vara någon match för mängden, eldkraften och hänsynslösheten hos den ryska invasionsstyrkan. Ukrainarna kan fördröja dem, men inte besegra dem. Segern för Putins armé och flygvapen kommer att ta betydligt längre än Kreml från början tänkt sig, men den är oundviklig. Är utsikterna att kunna göra motstånd ytterligare några veckor verkligen värd den massiva förstörelse och de enorma förlusterna i människoliv, som kommer att inträffa tills Ukraina slutligen ger upp?

Ukrainas folk står inför ett förfärligt val. Inget alternativ är tilltalande. Endera fortsätter de på den militära vägen med stora förluster eller också använder Zelenskyj och hans kollegor de samtal som förs med ryssarna för att förorda ett omfattande eldupphör och gå med på de ryska kraven om Ukrainas neutralitet och demilitarisering.

Då kommer ryssarna att ha vunnit den första striden, men de kommer att få det svårt att härska över landet eller förvandla det till den form av polisstat Ryssland blivit under Putin. Oavsett om Zelenskyj sitter kvar eller avgår på ett hedersamt sätt och låter ryssarna utse en marionettregim efter eget gottfinnande kommer ukrainarnas politiska motstånd på varje nivå att gradvis underminera och mjuka upp den ryska ockupationen. Under tiden kommer ukrainska flyktingar att kunna återvända till något som påminner om den normala tillvaro de hade före kriget. Detta är ett bättre alternativ än att fortsätta att utkämpa ett kostsamt krig i uppförbacke bara för att ändå förr eller senare tvingas ge upp.

Att upphöra med den öppna motståndskamp som pågår idag kommer helt klart att vara förödmjukande. Men det kommer inte att vara någon anledning till skamkänslor, eftersom målet är att rädda liv. Det är viktigare att rädda människor än att rädda staten.

Översättning: Björn Erik Rosin

Jacobin

Fyra sätt att gå mot Rysslands aggression utan att riskera kärnvapenkrig

Branko Marcetic

Jacobin magazine, 8/3 2022

Ända sedan den ryske presidenten Vladimir Putin tog det motbjudande och katastrofala beslutet att invadera Ukraina har slutskedet varit höljt i osäkerhet. Även om nyheterna om samtal mellan Putin och hans ukrainska motpart, Volodymyr Zelenskyj, är uppmuntrande, så ser vi också tecken på en starkare sväng mot militarism från alla inblandade.

Igår [27 februari] vidtog Putin den exempellösa åtgärden att sätta Rysslands kärnvapenstyrkor i hög beredskap, en hänsynslös upptrappning som, oavsett om det är spel för gallerierna, avsevärt ökar risken för en kärnvapenkatastrof. Rysslands allierade Belarus har nu ändrat sin status från kärnvapenfritt, vilket kan öka spänningarna ännu mer.

Igår lovade Tyskland, som tidigare har varit en av de NATO-stater som varit minst piggt på konflikt med Ryssland, att lägga mer än 2% av sin BNP på militären. Och den tidigare högerinriktade japanska premiärministern Shinzo Abe kräver nu att Japan ska upphäva sin långvariga politik mot kärnvapen och börja ta emot amerikanska kärnvapen, vilket skulle öka kärnvapenspanningarna betydligt.

I USA och Storbritannien börjar det talas om militär intervention. Konservativa brittiska politiker, kongressrepresentanten Adam Kinzinger (republikan) och en del amerikanska kommentatorer har krävt en ”flygförbudszon”, en vilseledande omskrivning som betyder att skjuta ner ryska plan. Det ”återhållsamma” alternativ till detta som västledare både i USA och Europa föreslår är att vräka in militär hjälp, inklusive vapen och stridsflyg, i Ukraina.

Även om sådana åtgärder har en uppenbar logik utifrån synvinkeln att undvika ett ryskt erövrande av Ukraina, har de också ganska stora nackdelar. Varje direkt intervention av Washington eller en annan NATO-regering kan lätt utvecklas till kärnvapenkrig som skulle leda till ett oräkneligt antal döda, inklusive amerikaner. Samtidigt förändrar en störtflod av vapen till Ukraina troligen inte balansen i kriget, som är överväldigande till Rysslands fördel, på något påtagligt sätt, utan de skulle högst troligt hamna i händerna på olika regionala extremister, inklusive grupper inom yttersta högern som är en del av den ukrainska militären och hemvärnet (och som nu skryter om att deras soldater smörjer sina kulor med grisfett för att döda muslimska soldater), vilket med tanke på dessa gruppers band till inhemska extremister ökar möjligheten av ett al Qaida-liknande bakslag i väst.

Men något måste göras för att straffa det ryska ledarskapet och förhindra något som detta från att hända igen. Det finns förstås många möjliga tillvägagångssätt i detta avseende. Långt från att vara uttömmande är följande lista fyra möjliga politiska alternativ som inte har någon inneboende risk att leda till en militär upptrappning.

1. Påskynda den gröna energiomställningen betydligt.

Olja och gas genomsyrar krisen i Ukraina. En del av Ukrainas betydelse för Ryssland är som transportled för Rysslands export av gas. Västs förmåga att reagera på Putin har ända från början hämmats av Europas beroende av fossila bränslen, och även nu ger västs exempellösa sanktioner mot Moskva betydande kostnader för de länder som inför dem, och leder till massiva prisökningar för väljarna på hemmaplan.

”Ryssland är otroligt oviktigt i den globala ekonomin, utom för olja och gas”, sa Barack Obamas tidigare rådgivare Jason Furman nyligen till *New York Times*. Det är absolut inte lugnande, eftersom olja, gas och överhuvudtaget fossila bränslen är de grundläggande ingredienser som får ekonomin och det moderna samhället att fungera. Utan dem finns inga internationella eller inhemska resor, ingen internationell handel, ingen uppvärmning och luftkonditionering, inga transporter av mat och konsumtionsprodukter inom länderna, internet, elektricitet mer allmänt, och så vidare – mer eller mindre allt som definierar den moderna tillvaron.

Så länge världen fortsätter att lita till fossila bränslen för dessa saker, kan varenda diktator som sitter på en rejäl hög av olja och gas få ett enormt inflytande över andra länder och relativ frihet att agera på alla möjliga skandalösa sätt. Det har varit det långvariga problemet med Saudiarabien, en ytterst auktoritär och våldsamt regering som i början av detta sekel nästan säkert underlättade ett angrepp på USA, men som Washington ändå har känt sig tvingat att blidka och stödja på grund av dess makt att orsaka ekonomisk och politisk katastrof för USA:s ledare genom att öka eller minska oljeproduktionen. Och det finns inga tecken på att Putin kommer att få slut på fossila bränslen inom kort. Den upphettning av klimatet som förbränningen av fossila bränslen orsakar har redan öppnat upp nyligen upptöade områden för produktion av fossila bränslen i Ryssland.

Absurt nog drar den amerikanska högern redan fram det fåniga argumentet att det var president Joe Bidens ”gröna agenda” som orsakade kriget, medan fossilbränsleindustrin utnyttjar kriget för att kräva en ökad produktion. Utöver det faktum att det inte finns någon grön agenda – Bidens klimatlagstiftning stoppades efter ett halvhjärtat försök, och under tiden har han energiskt drivit på den inhemska olje- och gasutvinningen – så skulle detta bara leda till fler krig och konflikter med allt värre klimatförändringar som underblåser den politiska instabiliteten och kapplöpningen efter resurser överallt.

2. Slå ner på internationell skatteflykt och hamstring av förmögenheter.

Ett av de traditionella problemen med sanktioner är deras benägenhet att drabba vanliga medborgare. Ett möjligt sätt att specifikt rikta in sig på de ryska eliterna är att slå ner på skatteflykt, som hursomhelst är en ekonomisk och politisk prioritering även utanför den nuvarande konflikten. Vi har sedan länge känt till att de ryska oligarkerna och politikerna samlar enorma förmögenheter som de har stulit från sina länder i utlandsbaserade bankkonton, och påmindes återigen förra året genom den enorma läckan av Pandorapapper, där ryska miljardärer och andra ryssar – inklusive Putin själv – utgjorde den största andelen av de skattesmitande eliterna.

Det är redan insatser på gång för att rensa upp Storbritanniens oligarkvänliga finanspolitik, men för att bli effektiva måste de gå långt utanför ett enskilt land, eftersom ryska förmögenhetshamstrare alltid kan hitta ett annat land att placera sina illegalt uppnådda vinster. Vi kan titta på den spirande framstöten för en internationell lägsta företagsskatt som modell. Det är förvisso en uppförbacke, men med tanke på det nästan enhälliga ogillandet av Moskvas aktioner skulle det kunna finnas en verklig kraft att ta itu med hamstrandet utomlands om det formuleras som ett svar på kriget.

Beräkningar av exakt hur stora förmögenheter som finns gömda i världens skatteparadis sträcker sig från nästan 9 biljoner dollar till förbluffande 36 biljoner dollar, och eftersom Ryssland har femte störst antal miljardärer i världen kommer det att bli oproportionerligt mycket indraget. Ännu en fördel är, att när världens regeringar väl har samarbetat för att gräva fram dessa förmögenheter och beskattat dem, så kan intäkterna användas för att finansiera de klimatsatser som brådskar för att både minska de fossilbränslefinansierade tyrannernas makt och förhindra en katastrof i stor skala för planeten.

Ett viktigt hinder är att sådana ansträngningar inte bara kommer att påverka ryssarna utan också oligarker och eliter överallt, inklusive i USA (det mest miljardärtäta landet) och Ukraina, vars president förra året besvärades av att Pandorapappren avslöjade att han och hans allierade har ett hemligt nätverk av utlandsbaserade företag. De kommer också att möta motstånd från regioner där hamstring av förmögenheter i själva verket är den största industrin, som Bidens hemstat Delaware.

3. Ge lika stor humanitär hjälp som militärt stöd.

Enligt beslutsfattare i väst pumpas vapnen nu in i Ukraina av humanitära hänsyn till ukrainarna. Som Pennsylvanias senatorskandidat Conor Lamb uttryckte det: medan stöd i ord till ukrainarna ”inte betyder något för dem ... så gör anti-stridsvagnsmissiler och kulor det”.

Mer vapen i ukrainska händer kommer förvisso att öka Rysslands kostnader för invasionen. Men det gör avsevärt mindre för landets stora majoritet, som inte strider i kriget och istället kämpar med bland annat livsmedelsbrist, att sjukhus och sjukvårdsinrättningar försvinner, och att det saknas tak över huvudet. Enligt en beräkning är just nu nästan 3 miljoner ukrainare i trängande behov av humanitär hjälp.

Västländer, inklusive USA, öppnar redan dörren för ukrainska flyktingar, vilket är hoppingsgivande och kan gå längre. Men om västs handlingar ska ha som mål att garantera vanliga

ukrainares säkerhet och förhindra ytterligare lidande, då krävs en massiv ökning av den humanitära hjälpen och även ekonomisk hjälp till landet.

Som det är nu står det humanitära stöd som Washington erbjuder i skuggan av den militära hjälp som tillhandahålls. Igår tillkännagav utrikesminister Anthony Blinken nästan 54 miljoner dollar i humanitär hjälp till Ukraina, vilket gör att den totala mängden hjälp under de senaste 8 åren är 405 miljoner dollar. Men Washington har bara det senaste året skickat militär hjälp värd mer än 1 miljard dollar, mer än dubbelt så mycket som den humanitära hjälpen, till landet, och 350 miljoner dollar av den kom för bara några dagar sedan.

Det återspeglar den amerikanska ledningen skeva prioriteringar under konflikten, men borde vara oacceptabelt för resten av oss. Den humanitära hjälpen borde ökas till minst samma nivå som mängden militär hjälp. Om västs ledare vill att deras medborgare ska resa till landet, så borde de istället för att uppmuntra dem att strida mot Ryssland uppmuntra dem att ge livsviktig humanitär hjälp till det folk å vars vägnar de skulle strida.

4. Städa vårt eget hus.

Fördömandena av Putins invasion har kommit slag i slag under den senaste veckan och är helt riktiga, och världen är anmärkningsvärt enad i sitt ogillande. Världens ledare har kritiserat Putin för att trampa på internationell lag, kränka ett annat lands territoriella integritet, låta vanligt folk betala för hans egna geopolitiska prioriteringar, med mera.

Men dessa fördömanden tappar sin moraliska kraft för de regeringar som själva betar sig på samma sätt. Då syftar jag inte på den senaste historien, som invasionerna av Afghanistan och Irak, utan de pågående humanitära katastrofer och kriminella aggressioner som pågår just nu.

Washington orsakar till exempel just nu en stor humanitär katastrof i Afghanistan – det land som de ockuperade i 20 år – genom sitt beslut att först frysa och sedan stjäla landets utlandsreserver. UNICEF varnar för att 9 miljoner människor som ett resultat av detta hotas av svält och 23 miljoner lider av akut hunger, och förutspår att 97% av landet kommer att drabbas av fattigdom i mitten av detta år, och att 1 miljon barn under 5 år kommer att dö i slutet av det om politiken fortsätter. Vanliga afghaner säljer organ och till och med sina barn för att överleva. Detta är minst lika moraliskt groteskt som Putins invasion och går att lösa snabbt, utan blodspillan, om Washington helt enkelt upphäver dessa meningslösa sanktioner.

Likaså säljer Storbritannien, Frankrike och speciellt USA vapen till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, och tillhandahåller avgörande logistiskt stöd när de går in på det sjunde året av sitt till folkmord gränsande krig mot Jemen. Detta krig är identiskt med det krig som Moskva har inlett mot Ukraina – en utländsk angripare inleder det de kallar ett ”försvarskrig” mot ett grannland för att fullfölja sina geopolitiska mål – men i detta fall står väst bestämt på angriparnas sida, och stöder dem orubbligt när de genomför urskillningslösa angrepp på civila, iscensätter svält och skapar omständigheter för sjukdomar att explodera.

Det finns många fler exempel på humanitära katastrofer som vi kan peka på, men dessa är de mest uppenbara och överhängande. Att avsluta dem är inte bara en fråga om grundläggande moralisk hederlighet, när väst försöker isolera Ryssland för dess avskyvärda kränkning av suveräniteten. Det är också bra i sig själv. Västobservatörernas avsky mot Putin grundas inte på någon speciell samhörighet med Ukraina utan på en allmän mänsklig empati och önskan att hjälpa folk som lider, var och vilka de än är. Att pressa västledarna att upphöra med sina egna pågående brott mot mänskligheten skulle göra samma sak för miljontals människor, och onekligen göra världen till en bättre och tryggare plats, och även öka västs moraliska auktoritet i att fördöma Putin och andra krigshetsare.

Översättning *Göran Källqvist*

Libération

Hur stor betydelse har Azovbataljonen, den ukrainska militära enhet som grundats av närstående till den nynazistiska rörelsen?

Carla Monaco, Alexandre Horn

Libération 8/3 2022

Sedan den ryska invasionen av Ukraina har bilder av medlemmar av Azovbataljonen med hakkors, SS-symboler och nazihälsningar spridits i stor skala på sociala medier. Denna fokusering på Azov uppmuntras av en rysk propaganda i syfte att rättfärdiga Putins anspråk på att ”vara ute efter en demilitarisering och avnazifiering av Ukraina”, ett land där presidenten, Volodymyr Zelenskyj för övrigt själv är jude. I det propagandakrig som de båda staterna ägnar sig åt används bataljonen som en fågelskrämman av den ryska sidan, som gärna talar om att det angripit civila mål, när det inte är ryske utrikesministern själv, som påstår att Azovbataljonen utfört sabotage mot kärnkraftsanläggningar.

Enligt vad flera bedömare, bl a *Libérations* faktagranskande redaktion *CheckNews*, lyckats utröna, deltar Azovbataljonen för närvarande i strider mot den ryska invasionen runt om i landet. Bataljonen och ”Enheterna för territoriellt försvar”, grupper av frivilliga som enligt en del bildats av veteraner inom gruppen, deltar i strider i flera regioner. Från Kyiv till Mariupol till Charkiv, på platser där strider rasar.

Azov är en paramilitär grupp bildad av frivilliga den 5 maj 2014. Namnet syftar på havet med samma namn, idag till stora delar under rysk kontroll efter annekteringen av Krim. Bataljonen utmärkte sig när Ukraina 2014 återerövrade Mariupol från de proryska separatisterna. Ukraina befann sig i en klämma militärt och integrerade på hösten samma år Azovbataljonen i nationalgardet. Till en början bestod Azov av några hundra man. I dag utgörs bataljonen av 3 500-5 000 stridande. Och en aktiv rekrytering pågår för närvarande.

Nynazister och huliganer

Den ukrainske historikern Vjatjeslav Lichatjev, som studerat extremhögern i Ryssland och Ukraina, säger följande till *CheckNews* om bataljonens ursprung: ”Azov bildades delvis av personer med ett nynazistiskt förflutet, till en del av fotbollshuliganer. Även om flertalet av dem som rekryterades på sommaren 2014 lockades av Azovs rykte som en bra enhet militärt var också en betydande del personer inom extremhögern, själva kärnan skulle man kunna säga. Andra medlemmar blev sedan indoktrinerade.”

Grundaren, Andrej Biletskyj från det rysktalande Charkiv, tillhörde en grupp huliganer och den ultranationalistiska paramilitära organisationen Ukrainas Patrioter. I en text med rubriken ”Social och rasmässig nationalism i Ukraina”, som publicerades 2007, nämnde Biletskyj som en av organisationens uppgifter ”en rasmässig upprensning av nationen”. Efter att ha suttit anhållen för väpnade aktioner 2011 frigavs han 2014 i samband med att Rada, Ukrainas parlament, röstat igenom en lag om frigivning av politiska fångar. Inom ramen för konflikten mellan Ryssland och Ukraina grundade han Azovbataljonen, vars logotyp klart påminner om nazismens symbolspråk.

Azovs logotyp hämtade inspiration hos SS-divisionen *Das Reich* med Wolfsangel i runskrift och upp och ner. Det tidigare emblemet, fortfarande använt av en stor del av medlemmarna, var än mer explicit med solkorset, symbol för nazistisk mystik. Biletskyj och medlemmarna av Azov avfärdar detta och påstår sig snarare hämta inspiration ur nordisk mytologi, ett vanligt argument i nynazistiska grupper. Beträffande vapenskölden skulle det enligt medlemmarna handla om bokstäverna ”I” och ”N” för ”Nationens Idé”.

Visserligen etiketteras medlemmarna av Azov nästan konstant som ”nynazister”, men historikern Vjatjeslav Lichatjev anser ändå att organisationen har en mer heterogen sammansättning. ”Inte ens på sommaren 2014 var alla medlemmar av Azov ultrahöger. Jag personligen kände en anarkist som ingick i Azov liksom en f d aktivist i Anti-Maidan [motståndare till den ukrainska revolten 2014] och som börjat anse att den ryska aggressionen gått för långt”, säger han.

Avpolitisering

Enligt Adrien Nonjon, forskare och specialist på Ukraina, har Azov dessutom genomgått en form av avpolitisering efter att det ukrainska inrikesministeriet införlivat den med nationalgardet. ”I deras led har tillkommit avpolitiserade ukrainare som helt enkelt lockats av Azovs insatser militärt. Andrej Biletskyj har numera lämnat chefskapet för Azov och blivit ordförande i ett parti på yttersta högerkanten, Nationella kåren, men även han har polerat sitt språkbruk åtskilligt. Han säger sig ta avstånd från det han sade i sin ungdom då han talade om korståg mot semiterna”, säger Nonjon till *CheckNews*.

Dessutom har flera av de foton som figurerat på sociala medier på sistone många år på nacken. Exempelvis ett som visar en grupp uniformsklädda män som håller uppe en nazistfana tillsammans med Natos och Azovs fana. I själva verket härrör fotot från Internet 2014. På ett annat foto ser man män med bar överkropp (utom en iförd t-shirt med Azovs logotyp) runt ett porträtt av Hitler. Men det härrör åtminstone från 2015.

CheckNews har kontaktat bataljonens officiella informationsavdelning samt olika territoriella grupper som ägnar sig åt rekrytering. På de foton som kan ses på officiella kanaler är medlemmarna betydligt mer diskreta beträffande symboler eller tatueringar. Dock kan man se många demonstrativt ha nazistiska solkors på gevärskolvorna och på sina skottsäkra västar. På vissa kommunikationskanaler där inte bara medlemmar av Azov är synliga, utan även sympatisörer från andra länder, är man emellanåt mer öppenhjärtig och hälsningar förekommer som ”Heil Hitler”, ”Sieg Heil”.

Azov har också blivit något av ett eldorado för vissa vit makt-grupper i Väst. Enligt en enkät på Bellingcat [holländsk undersökande journalistgrupp specialiserad på faktakontroll, ö.a.] försöker medlemmar av nynazistiska amerikanska organisationer som Atomwaffen Division eller Rise Above Movement (RAM) att komma med i Azov för att träna sig inför ett kommande krig mellan raserna. Flera namn inom den radikala extremhögern i Väst har också uppträtt på podcasten Azov FM, som varit inaktiv i fem år. Bellingcat har också avslöjat att Joachim Furholm, en norsk ”revolutionär nationalsocialist”, misstänkt för att ha försökt enrollera amerikanska vit makts-anhängare i Azovbataljonen, varit knuten till partiet Nationella Kåren. Både Azovbataljonen och Nationella Kåren har förnekat detta.

Även om det helt klart fortfarande finns nynazister i Azov är den ideologiska tillhörigheten ändå inte den enda drivkraften för att ansluta sig. Däremot är det helt klart orimligt att, som vissa Kremlvänliga kanaler, försöka göra denna ideologi, som förvisso förekommer inom bataljonen, till någon allmän företeelse inom armén (med flera hundratusen medlemmar) eller det ukrainska samhället.

Uppvaknande nationalism

Adrien Nonjon erinrar om att folket i Ukraina har en ambivalent inställning till Azovbataljonen: ”Å ena sidan erkänner man att de med bravur försvarat städer, även om vissa medlemmar är nynazister. Å andra sidan finns en viss misstänksamhet mot dem, framför allt om kontakterna mellan en del av ledarna för bataljonen och Arsen Avakov, som var inrikesminister när frivilliga i Azovbataljonen gick med på att integreras i nationalgardet. Efter det har de blivit anklagade för att bara vara marionetter åt några mäktiga personer.” Ukrainarnas

misstro är stor mot den mycket inflytelserike Avakov, han är misstänkt för korruption och hans förbindelser med Andrej Biletskyjs ultranationalistiska parti Nationella kåren är välkända.

Med Nationella kåren har Andrej Biletskyj försökt dra nytta av Azovbataljonens rykte och kunna framstå som ledare för ukrainsk nationalism. Enligt Vjatjeslav Lichatjev ”försätter Biletskyj & Co att utnyttja Azovbataljonens varumärke. Deras egen politiska hållning har felaktigt betecknats som nynazistisk, även om de måste betecknas som radikal extremhöger. Men stridsenheten har däremot praktiskt taget ingen koppling till dessa politiska projekt.”

Partiet har inte lyckats sätta några större avtryck inom en ganska splittrad extremhöger i färd med att tappa farten. ”Vid presidentvalet 2019 blev Biletskyj tvungen att liera sig med andra nationalistiska krafter. Trots det lyckades nationalisterna inte ens få över 2 procent. Det är inget som förvånar, de talar bara om krig och den ukrainska nationen och har inget att komma med i en rad viktiga frågor”, säger Adrien Nonjon.

Sedan ett tiotal år tillbaka upplever Ukraina icke desto mindre ett uppvaknande för nationalismen, inte minst när det gäller frågor som har med historien att göra. ”Men, se upp, begreppet har inte samma dåliga klang i Ukraina som i Frankrike”, påpekar Adrien Nonjon. ”Sedan 2014 har ukrainarna skapat sig en uppfattning om vad det innebär att vara ukrainare. Tidigare var det lokala identiteter som gällde. Med Maidan-revolutionen och kriget 2014 har saker och ting förändrats. Man försöker skapa en ny nation. Och det är det som gäller idag.” Det har lett till rehabilitering av en så kontroversiell person som Stefan Bandera, utnämnd till ”Ukrainas hjälte” för sin roll i kampen mot Sovjetunionen och för Ukrainas självständighet. Och då är att notera att Bandera var en av ledarna för Ukrainska upprorsarmén (UPA), som kollaborerade med Nazityskland och deltog i massaker på judar under andra världskriget.

Enligt Adrien Nonjon är Ukraina ”ett mycket ungt land, yngre än 30 år. Dess ställning som gammal rysk koloni gör att detta utländska inflytande hindrat landet från att skapa sig en identitet på det kulturella och nationella planet. Vid självständigheten var man tvungen att hitta en symbol för ukrainskt motstånd”. Nonjon gör en jämförelse mellan Ukraina idag och Frankrike på 1960-talet, ”förvisso politiskt och historiskt en fyrkantig jämförelse, men det var då man började förstå den roll Vichyregimen och den franska kollaborationen med nazisterna haft under ockupationen. För Ukraina krävs tid och ett oerhört perspektiv bakåt, ett intensivt arbete av historikerna för att man ska våga lyfta slöjan av vissa avgörande perioder och de problem som nationalismen medför.”

Lästips: [Brunsmetningen av Azov passar Kremls syften](#) (Kvartal). [Azov Regiment](#) (engelska Wikipedia – OBS svenska versionen är tyvärr inte uppdaterad).

Links

Noam Chomsky: Bara förlorare vid amerikansk militär upptrappning mot Ryssland (intervju)

C.J. Polychroniou

Links International Journal for Socialist Renewal 3/3 2022, ursprungligen publicerad i [Truthout](#).

Den ryska invasionen av Ukraina tog stora delar av omvärlden på sängen. Det är en provocerad och orättfärdig attack som går att gå till historien som en av de stora krigsförbrytelserna i detta sekel, säger Noam Chomsky i en exklusiv intervju med *Truthout*. Politiska överväganden av det slag som Rysslands president Vladimir Putin anfört duger inte för att rättfärdiga en invasion av en självständig nation. Inför denna förfärliga invasion måste USA

emellertid med nödvändighet använda sig av diplomati och inte militär upptrappning. Det senare skulle nämligen kunna innebära ”dödsattesten för människosläktet, utan någon segrare, säger Chomsky.

Noam Chomsky 2017 (Foto: CC BY-SA 4.0)

Noam Chomsky är ansedd som en av de viktigaste nu levande intellektuella. Intellektuellt har han jämförts med Galilei, Newton och Descartes då hans arbete haft enormt inflytande inom en rad akademiska områden som lingvistik, logik och matematik, datavetenskap, psykologi, mediastudier, filosofi, politik och internationella frågor. Han är författare till cirka 150 böcker och mottagare av ett stort antal prestigefyllda priser, bl a Sydney Peace Prize och Kyoto Prize (Japans motsvarighet till Nobelpriset) och många hedersdoktorat vid flera av de mest ansedda universiteten i världen. Chomsky är professor emeritus vid MIT och för närvarande Laureate Professor vid University of Arizona.

C J Polychroniou: Noam, den ryska invasionen av Ukraina tog de flesta på sängen och har sänt chockvågor över världen, trots att det fanns gott om tecken på att Putin retade sig rätt ordentligt på Natos utvidgning österut och Washingtons vägran att ta hans ”röda linje” på allvar med säkerhetskrav beträffande Ukraina. Vad tror du det berodde på att han bestämde sig för att invadera just nu?

Noam Chomsky: Innan jag besvarar den frågan bör vi klargöra några fakta som är obestridliga. Den viktigaste är att Rysslands invasion av Ukraina är en stor krigsförbrytelse jämförbar med USA:s invasion av Irak och Hitler-Stalins invasion av Polen i september 1939, för att ta bara två iögonfallande exempel. Det är alltid viktigt att leta efter förklaringar, men det finns inget som kan rättfärdiga detta, inget förmildrande.

För att återgå till frågan, har vi gott om ytterst självsäkra uttalanden om Putins sinnestillstånd. Den vanligaste versionen är att han fastnat i paranoida fantasier, agerar på egen hand omgiven av fursteslickare av den sort som är en välbekant företeelse även här när det som återstår av det republikanska partiet vallfärdar till Mar-a-Lago för att bli välsignade av Ledaren [Trump] där.

Alla sådana invektiv kan stämma, men kanske bör man också beakta andra möjligheter. Kanske menar Putin vad han och hans medarbetare högt och tydligt sagt i årtal. Det kan till exempel vara så att ”eftersom Putins främsta krav är garantier för att Nato inte kommer att välja in några fler medlemmar och då speciellt inte Ukraina eller Georgien skulle den nuvarande krisen inte ha uppstått om det inte skett någon utvidgning av militäralliansen efter kalla kriget, eller om utvidgningen hade skett i harmoni med arbetet på att skapa en säkerhetsstruktur i Europa där även Ryssland ingick”. De orden skrev USA:s tidigare Rysslands-ambassadör Jack Matlock, en av få verkligt seriösa Rysslandskännare inom USA:s diplomatiska kår, strax före invasionen. Han fortsätter med att säga att krisen ”är lätt att lösa med sunt förnuft ... Och sunt förnuft talar för att det ligger i USA:s intresse att befrämja fred, inte konflikter. Att försöka frikoppla Ukraina från ryskt inflytande – det uttalade målet för dem som verkade för ’färgrevolutionerna’ – var ett dåraktigt misstag och dessutom farligt. Har vi redan glömt bort lärdomarna av Kubakrisen?”

De möjligheter som kvarstår efter invasionen är dystra. Den minst dåliga är stöd till de diplomatiska lösningar som fortfarande existerar.

Matlock är inte ensam. Ungefär samma slutsatser om de underliggande frågorna återfinns i CIA-chefen William Burns memoarer, också han en av de få verkliga kännarna av Ryssland. George Kennans² än starkare uttalande har sent omsider citerats vida omkring och bl a fått stöd av tidigare försvarsministern William Perry och vid sidan av de diplomatiska leden också av den ansedde specialisten på internationella frågor, John Mearsheimer, och flera andra personer som är verkliga företrädare för huvudfåran ideologiskt.

Inget av detta är okänt. Av interna USA-dokument som WikiLeaks publicerat framgår att George W Bushs ogenomtänkta erbjudande till Ukraina att gå med i Nato omedelbart ledde till skarpa varningar från rysk sida om att man inte tänkte gå med på ett ökat militärt hot. Helt förståeligt.

I förbigående kan vi också notera den märkliga uppfattning om ”vänstern” som regelbundet framkommer i fördömandena av ”vänstern” för att ha varit alltför godtrogen beträffande ”Kremls linje”.

I ärlighetens namn måste sägas att vi inte vet något om varför detta beslut fattades, ens om det togs av Putin ensam eller av det ryska säkerhetsrådet där han har en ledande roll. Däremot finns några saker som med hyfsad säkerhet går att säga, tex de uppgifter som finns hos de just citerade namnen och som befunnit sig på högt uppsatta positioner inne i det politiska systemet i USA. Kort sagt har krisen legat och pyrt i 25 år, medan USA nedlåtande avfärdat ryska säkerhetsintressen, i synnerhet deras röda linjer: Georgien och framför allt Ukraina.

Det finns goda skäl att tro att denna tragedi hade gått att undvika ända in i det sista. Vi har diskuterat det tidigare, vid upprepade tillfällen. Beträffande varför Putin satte igång denna kriminella aggression just nu kan vi spekulera hur mycket vi vill. Men beträffande den omedelbara bakgrunden finns inget oklart – man har gått runt det men ingen kan ifrågasätta det.

Det är lätt att förstå varför de som lider till följd av brottet kan anse det vara oacceptabelt att börja diskutera varför det hände och huruvida det kunde ha undvikits. Förståeligt men felaktigt. Om vi ska kunna svara på tragedin på sätt som hjälper offren, och undvika de än värre katastrofer som hotar, är det klokt och nödvändigt att förstå så mycket som möjligt om vad som gått fel och hur detta kunde ha rättats till. Heroiska insatser kan vara tillfredsställande. Men de hjälper inte.

² George F Kennan, 1904-2005, amerikansk diplomat och politisk rådgivare. Hade en nyckelroll vid inledningen till kalla kriget. Känd som upphovsman till teorin om ”Containment”, ”uppdämning”, ”tillbakahållandets politik”, av Sovjet. Beträktade Sovjet som expansionistiskt vilket USA därför måste dämpa upp, ö.a

Som så ofta förut påminns jag om något jag fick lära mig för länge sedan. I slutet av 1960-talet var jag med på ett möte med några representanter för Sydvietnams Nationella befrielsefront ("Viet Cong" med amerikanskt språkbruk). Det var under den korta perioden av hårt motstånd mot USA:s förfärliga brott i Indokina. En del unga personer var så rasande att de ansåg att bara en våldsamt reaktion var ett adekvat svar på det monstruösa som pågick: krossa skyltfönster på Main Street, bomba utbildningscenter för officerare. Allt annat var lika med att bli medskyldig till de förskräckliga brotten. Vietnameserna hade en helt annan uppfattning. De motsatte sig starkt sådana aktioner. I stället gav de exempel på vad de såg som exemplariska protestaktioner: några kvinnor i tyst bön vid gravarna till amerikanska soldater som dödats i Vietnam. De var inte intresserade av vad som kunde få krigsmotståndare i USA att känna sig rättfärdiga och hedervärda. De ville överleva.

Samma har jag ofta fått höra i olika form från sådana som drabbats av otäckt lidande på södra halvklottet, det främsta målet för imperialistiskt våld. Och något som vi måste ta till oss och anpassa efter omständigheterna. Idag handlar det om att försöka förstå varför denna tragedi inträffade och vad som kunde ha gjorts för att hindra den och tillämpa lärdomarna på det som väntar nästa gång.

Frågan har djup innebörd. Vi hinner inte här kritiskt granska en så viktig fråga, men ofta har reaktionen på verkliga eller föreställda kriser varit att leta efter sexskjutaren och inte efter olivkvisten. Det är nästan reflexmässigt och konsekvenserna har för det mesta varit hemska – för de sedvanliga offren. Det är alltid mödan värt att försöka förstå, att tänka ett eller två drag i förväg om de troliga konsekvenserna av att agera eller vara passiv. Banaliteter förstås, men värda att upprepa, eftersom de så lätt försvinner i tider av berättigad upprördhet.

Naturligtvis stämmer det att USA och dess allierade kränker internationell rätt utan att blinka, men det utgör ingen förmildrande omständighet för Putins brott.

De alternativ som finns efter invasionen är bistra. Det minst dåliga är stöd till de diplomatiska utvägar, som fortfarande existerar i hopp om att uppnå vad som högst sannolikt hade varit möjligt för bara några dagar sedan: neutralitet av österrikiskt slag för Ukraina, någon version av federalism à la Minsk II inom landets gränser. Mycket svårare att uppnå nu. Och – med nödvändighet – en nödutgång för Putin för annars kommer resultatet att bli än mer obehagligt för Ukraina och alla andra, kanske rent av på sätt som vi inte kan föreställa oss.

Mycket långt från någon rättvisa. Men när har rättvisa någonsin fått råda i internationell politik? Ska vi behöva utöka den förfärliga statistiken?

Oavsett vad vi tycker står alternativet nu mellan en otäck utgång som kommer att belöna i stället för att bestraffa Putin för hans aggression – eller stor risk för ett förödande krig. Det kan kännas tillfredsställande att driva in björnen i ett hörn och så svarar den med att hugga till i desperation – som den är i stånd till. Knappast någon klok åtgärd.

Under tiden måste vi göra allt i vår makt för att ge meningsfullt stöd till dem som tappert försvarar sitt hemland mot grymma inkräktare, till dem som flyr undan fasorna och till de tusentals modiga ryssar som öppet går emot det brott deras stat står för och till stor personlig risk, en lektion för alla och envar av oss.

Och vi måste också försöka hitta sätt att bistå en mycket bredare grupp av offer, allt levande på jorden. Denna katastrof inträffade i en stund då alla med makt, i själva verket varenda en av oss, måste samarbeta för att få bukt med det gissel miljöförstörelsen redan utgör och som redan kräver ett högt pris, där betydligt värre saker väntar om inte storas insatser görs snarast möjligt. För att slå fast självklarheter har IPCC just släppt sin senaste och på långa vägar mest hotfulla av sina regelbundna bedömningar av hur vi rusar mot katastrofen.

Under tiden stoppas nödvändiga åtgärder eller drivs bakåt då oerhört viktiga resurser nu går till förstörelse och världen är på väg att öka användningen av fossila bränslen, bl a det farligaste och mest tillgängliga av dem, kolet.

Något mer groteskt kunde knappast ha iscensatts av den mest illvilliga demon. Det får inte ignoreras. Varje ögonblick är dyrbart.

Den ryska invasionen är ett klart brott mot Artikel 2(4) i FN-stadgan, som förbjuder hot om eller användning av våld mot en annan stats territoriella integritet. Ändå försökte Putin hitta legala motiveringar till invasionen i sitt tal den 24 februari och Ryssland nämner Kosovo, Libyen och Syrien som belägg för att USA och dess allierade bryter mot internationell rätt gång på gång. Kan du säga något om Putins lagliga motiv för invasionen av Ukraina och den internationella rättens ställning under tiden efter kalla kriget?

Det finns inget att säga om Putins försök att ge rättsliga motiv för sin aggression. Dess förtjänster är noll.

Visst är det sant att USA och dess allierade kränker internationell rätt utan att blinka, men det gör det inget förmildrande över Putins brott. Men Kosovo, Irak och Libyen hade verkligen direkta följder för konflikten om Ukraina.

Invasionen av Irak var direkt hämtat ur den manual över brott som nazisterna blev hängda för i Nürnberggrättegången, ren och oförfalskad aggression. Och ett knytnävsslag i ryssarnas ansikte.

Konfrontation är en dödsattest för det mänskliga släktet, utan några segrare. Vi står vid en vändpunkt i mänsklighetens historia.

I fallet Kosovo bedömdes Natos aggression (läs USA:s) vara ”utomrättslig”, men ”motiverad” (exempelvis av Internationella kommissionen om Kosovo under Richard Goldstone) utifrån att bombningarna skedde för att få slut på pågående grymheter. Den bedömningen krävde en omkastning av kronologin. Det finns övertygande belägg för att mängden av grymheter blev följderna av invasionen: förutsägbart, förutsett, inpå förhand varnat för. Dessutom fanns diplomatiska utvägar tillgängliga, [men] som vanligt struntade man i dem till förmån för våld.

Högt uppsatta amerikanska tjänstemän bekräftar att det i första hand var bombningarna av Rysslands allierade Serbien – utan att ens varna dem på förhand – som gjorde slut på Rysslands intresse för samarbete med USA för att på något vis skapa en europeisk säkerhetsordning efter kalla kriget, en vändning som påskyndades av invasionen av Irak och bombningen av Libyen efter att Ryssland gått med på att inte lägga in sitt veto mot den resolution i FN:s säkerhetsråd, som Nato omedelbart bröt mot.

Händelser får konsekvenser, men fakta kan döljas inom ramarna för systemet.

Ställningen för internationell rätt har inte förändrats under tiden efter kalla kriget, inte ens i formuleringar, för att inte tala om gärningar. President Clinton gjorde klart att USA inte hade någon avsikt att efterleva den. I Clinton-doktrinen hette det att USA tog sig rätten att agera ”ensidigt om nödvändigt”, inklusive ”ensidig användning av militärt våld” för att försvara så vitala intressen som ”att trygga oinskränkt tillgång till viktiga marknader, energitillgångar och strategiska resurser”. Samma gällde hans efterträdare och alla andra som ostraffat kan bryta mot lagen.

Det betyder inte att internationell rätt skulle vara värdelös. Den är tillämplig inom vissa ramar och är en användbar måttstock i vissa avseenden.

Syftet med den ryska invasionen ser ut att vara att störta Zelenskyj-regeringen och ersätta den med en ryssvänlig. Men oavsett vad som händer har landets beslut att bli en schackpjäs i Washingtons geostrategiska spel gjort att landets framtid är hotad. I denna kontext, hur sannolikt är det att ekonomiska sanktioner kommer att tvinga Ryssland att ändra sin hållning gentemot Ukraina – eller syftar de ekonomiska sanktionerna på något större, som att undergräva Putins ställning i Ryssland och banden till länder som Kuba, Venezuela och kanske rent av också Kina?

Ukraina kanske inte har gjort det mest förståndiga valet, men man hade heller inte möjlighet till samma val som de stora staterna. Jag misstänker att sanktionerna kommer att göra Ryssland än mer beroende av Kina. Ryssland är en kleptokratisk petrostat beroende av en naturtillgång som måste reduceras kraftigt om vi inte alla ska gå under. Det är osäkert huruvida dess finansiella system kan reda sig under en hård attack, via sanktioner eller andra medel. Bättre då att grimasera och erbjuda en nödutgång.

Regeringar i väst, de vanliga oppositionspartierna, inklusive Labourpartiet i Storbritannien och medier dominerade av storföretagen har alla hoppat på en chauvinistisk antirysk kampanj. Målen är inte bara ryska oligarker, utan musiker, dirigenter, sångare och till och med ägare till fotbollsklubbar som Roman Abramovich i Chelsea FC. Ryssland har till och med stoppats från att delta i Eurovision Song Contest efter invasionen. Och det är ju exakt hur det internationella samfundet reagerade på USA efter invasionen av Irak och den förstörelse det ledde till. Eller hur?

Jag uppskattar din syrliga kommentar. Och vi kan hålla på och lista saker som bara är alltför välbekanta.

Tror du att invasionen kommer att bli inledningen av en epok av varaktig konfrontation mellan Ryssland (kanske i allians med Kina) och Väst?

Det är svårt att sia om var askan kommer att hamna – och det kan visa sig inte bara vara en metafor. Hittills ligger Kina lågt och kommer sannolikt att fortsätta med sitt omfattande program med att integrera stora delar av världen i sin globala expansion. Det är bara några veckor sedan Argentina gick med i Kinas ”Belt and Road initiative”. Allt under det att man kan titta på när rivalerna förgör varandra.

Som vi konstaterat är konfrontation en dödsattest för mänskligheten, utan några segrare. Vi står vid en vändpunkt i mänsklighetens historia. Det går inte att förneka. Det går inte att blunda för.

Översättning: Björn Erik Rosin

Det räcker inte med USA som förklaring när det handlar om kriget i Ukraina. Till vänstern i väst, om era och våra misstag

Volodomyr Artiuch

Links International Journal for Socialist Renewal 5/3 2022, ursprungligen publicerad i [Commons](#).

Här i den postsovjjetiska världen lärde vi oss en hel del av er. Med ”vi” menar jag splittrade eller löst organiserade kommunister, demokratiska socialister, vänsteranarkister, feministiska forskare och aktivister från Kiev, Lviv, Minsk, Moskva, St Petersburg och andra ställen som slungas in i krigets och polisvåldets färd. När vår egen marxistiska tradition förstökades, bröts ner och marginaliserades, läste vi kommentarerna om *Kapitalet* på engelska. Efter Sovjetunionens sönderfall baserade vi vår analys på det amerikanska herraväldet, den nyliberale svängen i form av kapitalackumulation, och västs nyimperialism. Vi har också

uppmuntrats av sociala rörelser i väst, från antiglobalisering till antikrigsprotester, från Occupy-rörelsen till Black Lives Matter.

Vi uppskattar det sätt på vilket ni försökte teoretisera om vårt hörn av världen. Ni har helt rätt poängterat att USA hjälpte till att undergräva de demokratiska och ekonomiskt progressiva alternativen under den postsovjetiska omvandlingen i Ryssland och på andra ställen. Ni har rätt i att USA och Europa har misslyckats med att skapa en säkerhetsmiljö som skulle omfatta Ryssland och de andra postsovjetiska länderna. Våra länder har sedan länge befunnit sig i en ställning där de har tvingats anpassa sig, göra eftergifter, gå med på förödmjukande villkor. Ni har gjort detta med en sympati som gränsat till romantiserande, och vi har ibland översett med det.

Men mitt under Rysslands bombardemang av Charkiv ser vi begränsningarna på det vi har lärt av er. Denna kunskap uppstod under ett amerikanskt herravälde, som har nått sin gräns vid Rysslands blodröda linjer. USA förlorade förmågan att framställa sina intressen som gemensamma med Ryssland och Kina, de kan inte tvinga fram samtycke med militär makt, och deras ekonomiska inflytande minskar. Trots vad många av er hävdar reagerar inte, anpassar sig inte, gör inte Ryssland längre eftergifter, utan det har återfått styrka och kan forma världen kring sig. Rysslands verktygslåda är en annan än USA:s, det är inte hegemoniskt, eftersom det lutar till råstyrka snarare än mjuk makt och ekonomi. Icke desto mindre är råstyrka ett kraftfullt redskap, som ni alla känner till från USA:s agerande i Latinamerika, Irak, Afghanistan och över hela världen. Ryssland har efterliknat USA-imperialismens tvångsinfrastruktur utan att bevara dess hegemoniska kärna.

Men detta efterapande innebär inte beroende. Ryssland har blivit en oberoende makt, dess handlingar avgörs av dess egen inre politiska dynamik, och konsekvenserna av dess handlingar är nu motsatta västs intressen. Ryssland formar världen kring sig, genomdriver sina egna regler på samma sätt som USA har gjort, om än med andra medel. Den överklighetskänsla som många kommentatorer har – ”det här händer inte oss” – härrör ur det faktum att den ryska krigförande eliten kan begagna sig av sina egna illusioner, omvandla dem till fakta och få andra att acceptera dem mot sin vilja. Illusionerna bestäms inte längre av USA eller Europa, de är inte någon reaktion, de är en skapelse.

Efter att ha ställts inför ”det otänkbara” ser jag hur vänstern i väst gör det den har varit bäst på: att analysera den amerikanska nyimperialismen, NATO:s utvidgning. Men det räcker inte längre för att förklara den värld som uppstår ur ruinerna av Donetsbäckenet och Charkivs största torg. Världen beskrivs inte uteslutande som att ha formats efter eller som en reaktion på USA:s handlingar. Den har fått en egen dynamik, och USA och Europa befinner sig på många områden i en reaktionsfas. Ni förklarar de avlägsna orsakerna istället för att se de aktuella trenderna.

Således slår det mig hur ni, när ni talar om de dramatiska processerna i vårt hörn av världen, begränsar dem till en reaktion på er egen regerings och era affärseliters aktivitet. Vi har lärt oss allt om USA och NATO från er, men er kunskap är inte så hjälpsam längre. USA kanske har ritat konturerna till denna spelplan, men nu är det andra spelare som flyttar pjäserna och lägger till egna konturer med rödpenna. USA-centrerade förklaringar är förlegade. Jag har läst allt som vänstern har skrivit och sagt om det senaste årets eskalerande konflikt mellan USA, Ryssland och Ukraina. Det mesta var fruktansvärt fel, mycket värre än många ledande förklaringar. Dess förutsägande värde var noll.

Det är inte att anklaga vänstern i väst för etnocentrism, det är att peka på dess inskränkta perspektiv. Överväldigad av krigsdimma och psykologisk stress kan jag inte erbjuda något bättre perspektiv. Jag ber bara om hjälp att förstå situationen i teoretiska ordalag och samtidigt införliva insikterna från vårt hörn av världen. Att förklara med USA är inte till så stor hjälp

som ni tror. Vi behöver också ansträngningar att resa oss från östmarxismens ruiner och västmarxismens kolonisering. Vi gör misstag längs denna väg, och ni kan anklaga oss för nationalism, idealism, provinsialism. Lär er av dessa misstag: nu är ni också mycket mer provinsiella och frestas att ta till förenklat mystifierande.

Ni står inför utmaningen att reagera på ett krig som inte förs av era länder. Med tanke på alla de teoretiska återvändsgränder som jag anspelar på ovan, finns det inget enkelt sätt att formulera ett antikrigsbudskap. En sak står smärtsamt klar: ni kan hjälpa till med att hantera konsekvenserna av kriget genom att ge hjälp till flyktingar från Ukraina, oavsett vilken hudfärg eller pass de har. Ni kan också pressa er regering att efterskänka Ukrainas utlandsskuld och ge humanitär hjälp.

Ersätt inte en analys av situationen med ogenomtänkta politiska ståndpunkter. Direktivet att huvudfienden finns i ert eget land ska inte översättas till en bristfällig analys av kampen mellan imperialisterna. I detta skede kommer inte uppmaningar att upplösa NATO, eller omvänt inte acceptera någon där, att hjälpa de som lider under bomberna i Ukraina, eller i fängelse i Ryssland eller Belarus. Plakatpolitik är lika skadlig som någonsin. Att brännmärka ukrainska eller ryska fascister gör bara er till en del av problemet, inte en del av lösningen. En ny oberoende verklighet uppstår runt Ryssland, en verklighet av förstörelse och hårt förtryck, en verklighet där ett kärnvapenkrig inte längre är otänkbart. Många av oss har missat de tendenser som ledde till denna verklighet. I krigsdimman ser vi inte konturerna av det nya så tydligt. Och det gör inte heller vad det verkar de amerikanska eller europeiska regeringarna.

I denna verklighet kommer vi, den postsovjetiska vänstern, att ha ojämförligt mindre organisatoriska, teoretiska och enkla livsavgörande resurser. Utan er kommer vi att få kämpa för att överleva. Utan oss kommer ni att vara närmare avgrunden.

Översättning: Göran Källqvist

Mediapart

Pacifism inget alternativ

Étienne Balibar³

Mediapart, 7/3 2022

Inför vad han definierar som ett "europeiskt krig" funderar Étienne Balibar över vad som skulle få Putin att retirera: stöd till Ukrainas folk i motståndskampen, men också stöd till det ryska folket. Enda sättet att undvika "att blocken återuppstår".

Mitt bland alla böcker som fyller Étienne Balibars arbetsrum i Paris finns en byst av Karl Marx med blicken riktad mot horisonten. Och i likhet med Marx säger sig den 79-årige filosofen, utesluten ur franska kommunistpartiet för att ha kritiserat partiets hållning under Algerietkriget, "vara på jakt efter en kompass" för att kunna förstå det krig som pågår i Ukraina och konsekvenserna av det.

Balibar, anhängare av en europeisk federalism av den typ den italienske kommunisten Altiero Spinelli talade om i *Ventotene-manifestet* (1941), hade inte alls väntat sig att Europa åter

³ Étienne Balibar studerade filosofi under Louis Althusser. Seminarierna resulterade i boken *Lire le Capital* som först utgavs i en förkortad version (på svenska [Att läsa Kapitalet](#), Cavefors förlag 1970). Hela manuskriptet med bidrag av ytterligare några av Althusserns studenter utgavs först 2016. Balibar gick med i franska kommunistpartiet 1961 men uteslöts 1981 på grund av sin kritik av kommunistpartiets invandringspolitik (och inte, som det står i Mediaparts intervju för sin kritik av partiets inställning till Algerietkriget, som ju avslutats redan 1962). Fortfarande flitig debattör och författare som också undervisat i Storbritannien.

Se även vad svenska Wikipedia har att säga om [Étienne Balibar](#). På marxistarkivet finns Balibars artikel [Den historiska materialismens grundläggande begrepp](#)

skulle befinna sig i den utförsbacke av militarisering som idag förefaller omöjligt att undvika. Precis som han gjorde 2003 i boken *L'Europe, l'Amérique, la guerre: réflexions sur la médiation européenne* [Europa, USA och kriget: reflektioner över Europas väg], skriven i samband med USA:s invasion av Irak 2003, vill Étienne Balibar nu anlägga ett perspektiv bortom själva kriget.

Den marxistiske filosofen värjer sig mot ”återinförande av blocken”. I sina senaste böcker, *Histoire interminable*, *Passions du concept* och, på väg att utges, *Cosmopolitique*, pläderar Balibar för en internationalism som ger stöd åt det ukrainska folkets motståndskamp men också oppositionen mot kriget bland det ryska folket. För det handlar ju om ”ett europeiskt krig”. Och på grund av det måste vi till varje pris förhindra ”att det uppstår en moralisk järnridå mellan dem och oss”, säger han.

Étienne Balibar 2014 ([CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/))

Rysslands invasion av Ukraina har gett nytt liv åt ord ur det förflutna, utan att vi vet om de verkligen svarar mot det läge som råder: kallt krig, världskrig, imperialistiskt krig ... Vilken sorts krig anser du det vara fråga om?

Att svara på den frågan är inte lätt, för jag är inte på minsta vis vare sig någon militär eller geostrategisk expert. Men som många ur min generation, och till och med senare generationer, anser jag att alla politiska händelser som uppstår i Europa och i världen, och som ställer oss inför så avgörande frågor som krig och fred, demokrati och diktatur, inte går att komma runt.

Om man är europé och gör anspråk på att ta ställning till den värld man lever i får man inte gömma sig och förklara sig utan kompetens.

Mitt svar blir därför att det är ett europeiskt krig. Inte bara för att det förs på ett territorium som man kan anse tillhöra Europa, eller dess gränsområde, utan för att det pågår inom den historiska, kulturella och politiska helhet som vi kallar Europa. Och i den helheten ingår också Ryssland.

Detta innebär alls inte att Ryssland och dess nuvarande regim, en sorts ”petro-oligarki”, totalitär, ultra-militariserad och alltmer en polisstat, som nostalgiskt blickar tillbaka på det

ryska imperiet, inte skulle vara fienden just nu. Det är ukrainarnas fiende och därmed fiende till alla som i likhet med mig anser att den högsta prioriteringen är att stödja deras motstånd.

Men det är mycket viktigt att, mot vissa åsikter som framförs, säga att det inte är ett krig mellan ett Europa reducerat till "det lilla Europa" och en främmande makt per definition. Mellan "oss" och "dom". Det är ett krig som förs innanför vår europeiska sfär och som mycket väl kan bli större, risken är uppenbar.

Hur definierar du denna europeiska sfär? Vilka är gränserna?

Detta förutsätter att man gör en vid definition av den europeiska sfären. Jag tänker på det som Gorbatsjov kallade "det gemensamma huset". Jag har också i tankarna den berömda bok Keynes publicerade strax efter första världskriget: *The Economic Consequences of the Peace* (1919).

I den boken gick Keynes mot strömmen: exempelvis idén om att försöka krossa tyskarna, det skulle slå tillbaka på oss, sade han. Och i sina föreläsningar sade han i stort sett: "Ni kommer att bli förvånade över att en engelsman kan vara så bekymrad över vad som händer i Europa, men jag känner mig som europé." Det behövs en öppen definition av Europa, helt i enlighet med dess historia.

Därför säger jag att Ryssland är en del av Europa, som England eller Turkiet. Europa har splittrats genom historien, ibland på ett våldsamt sätt, av inre gränser, men det har egentligen inga yttre gränser, varken söderut, västerut eller österut, annat än när det handlar om kontaktzoner med andra civilisationer.

Du inkluderar Ryssland, men i sitt tal den 21 februari då Vladimir Putin tillkännagav sin offensiv gick han rent av så långt som att förneka Ukrainas existens. Blir inte hans aggressiva imperialism ett hinder för denna vision av Europa?

Putin återkommer närmast med besatthet till något som berör mig, för i mitt inre finns också hela kommunismens historia. Det är idén om att den ansvarige, dvs Lenin, gjorde sig skyldig till ett irreparabelt misstag genom att när Sovjetunionen bildades 1922, när man tagit sig ur inbördeskriget, gå med på att en nationell enhet vid namn Ukraina skulle utgöra en autonom republik inom Sovjetunionen.

Putin säger att Lenin gjorde en katastrofal eftergift åt den ukrainska nationalismen och om inte detta skett skulle Sovjetunionens fall heller inte ha lett något självständigt Ukraina, eftersom invånarna själva skulle ha ansett att ukrainsk mark var en del av Ryssland. Det innebär att man tar ställning för Stalin, mot Lenin.

Givetvis anser jag att Lenin hade rätt i den berömda "frågan om nationaliteterna". Han var besatt av vad han betecknade som "storrysk chauvinism". Men det som följde visade att olika nationalism, stora som små, bara lett till krig, kriser och folkmord.

Det finns än djupare rötter i det ryska imperiets, och andra europeiska imperiers, historia, men jag tror att det som händer idag egentligen till stor del beror på den stora uppdelning av Europa som skedde efter första världskriget och efter ryska revolutionen, som ledde till nazismen och kalla kriget.

Den slutsats jag drar, för att få ett perspektiv, är att målet måste vara en ombildning av Europa på ett sätt som ligger i ryssarnas, ukrainarnas och våra intressen, där frågan om nationer och nationaliteter omvärderas i grunden.

Jag säger inte att vi ska återgå till 1920. Men vi måste ha detta långa perspektiv på de inre motsättningarna i Europa för att kunna tänka oss en kollektiv framtid. Och detta är avgörande för vad vi bör göra just nu och hur.

Tycker du att EU hittills varit uppgiften vuxen? Tror du att en militär upptrappning är vad som väntar?

Jag är oerhört rädd för en militär upptrappning, till och med ett kärnvapenkrig. Det är förfärligt och uppenbarligen alls inte uteslutet. Men pacifismen är inget alternativ. Det som krävs nu omedelbart är att hjälpa ukrainarna att göra motstånd. Det får inte bli någon repris på "non-interventions"-politiken. EU är hur som helst redan inblandat i kriget. Även om man inte skickar trupper skickar man vapen - och jag anser det vara rätt att göra det. Det är ett slags intervention.

För det andra är Europas arméer i larmberedskap och man skickar förstärkningar till gränserna. Det går inte att säga vad som händer om ryssarna också gör det. Och för det tredje inför EU "sanktioner" som för att vara effektiva också är en "hybridform" av krigföring och kan leda till motreaktioner från ryskt håll.

Det stora obekanta är hur kineserna då skulle agera, men allt tyder på att även om Kina ser vissa fördelar med att ryssarna skapar oro i väst är de inte redo att följa dem hur långt som helst. Kineserna resonerar inte i form av "läger". Men kan de ha något sätt att påverka Putin? Det är inte säkert.

För att återgå till din fråga så har Noam Chomsky nyligen sagt att man måste stödja Ukraina men samtidigt ge Putin något slags nödutgång och att man måste se till att de ekonomiska sanktionerna inte leder till några överdrivna motreaktioner från rysk sida. Med all den respekt jag hyser för honom tror jag att han tar miste.

Om man vill få Putin att retirera krävs det att de slag som riktas mot honom blir hårda. Men det är också sant att ekonomiska sanktioner är tveeggade och att européerna riskerar att bli lidande vad gäller leveranser av gas, olja och vete. Inflationen kommer att bli galopperande. Kanske finns till och med risk för en "systemkris" i de internationella finanserna.

Rent allmänt kommer vi att få leva i riskens tecken. Man kan inte samtidigt blanda sig i ett krig som Putin på olika sätt ställt till med och tro att det inte skulle kosta något eller innebära några risker.

Absolut nödvändigt är emellertid, jag upprepar det, att stödja ukrainarna. Jag vill således inte se någon nödutgång för Putin. Förresten vill inte han ha det heller. Han har målat in sig i en position av allt eller intet. Och det är det som är skrämmande.

Putin har viftat med att Nato är hotfullt för att rättfärdiga sitt krig, som om det vore ett resultat av rivalitet mellan imperialister, mellan Ryssland och USA. Hur ska vi komma bort från den "lägermentalitet" han underblåser och som också alltmer börjar avteckna sig i samband med detta krig?

Jag tillhör dem som anser att Nato borde ha avvecklats när kalla kriget var över, på samma gång som Warszawapakten. Men vid den tidpunkten ansåg Väst att när man vinnit kriget mellan de båda "systemen" måste man också kamma hem vinsterna på alla områden: ekonomiskt, ideologiskt, militärt. Bland det som blev kvar var Nato, som hade yttre uppdrag men också, och kanske främst, att disciplinera, för att inte säga hålla nere, det västliga lägret.

Allt det här är förstås kopplat till en särskild imperialism: Nato ingår bland det som ser till att Europa i vid bemärkelse inte har någon verklig autonomi geopolitiskt i förhållande till det amerikanska imperiet. Det var en orsak till att Nato behölls efter kalla kriget. Och konsekvenserna har varit katastrofala för hela världen.

Nato har befäst diktaturerna i sin egen intressesfär, stått bakom eller tolererat alla sorters krig av vilka en del varit ohyggligt blodiga och inneburit brott mot mänskligheten. Det som händer just nu går mig inte att ändra åsikt på den punkten.

Samtidigt är den ryska aggressiviteten också något reellt och för invånarna i till exempel de baltiska staterna är Nato enda skyddet. Där finns 30-40 procent rysktalande. Det ryska imperiet har alltid velat ha tillgång till havet, i norr och söder, och Riga har all anledning att frukta att drabbas av samma öde som Krim. Polen är kanske ett annat problem med sin blandning av nationalism som arvedel och traumat med den tysk-sovjetiska pakten fortfarande fullt levande ...

Det bästa vore om Europa vore tillräckligt starkt för att kunna skydda det egna territoriet och att man förfogade över ett effektivt internationellt system av säkerhet - dvs ett demokratiskt förnyat FN, fritt från de vetorätt för de permanenta medlemmarna av säkerhetsrådet.

Och ju mer Nato växer som system för säkerheten desto mer sjunker FN ihop. I Kosovo, Libyen och framför allt i Irak 2003 var USA:s och Natos mål att i förbifarten göra slut på all förmåga hos FN till medling, lägga förslag och reglera internationell rätt.

Om man ställer sig frågan vilka garantier folken kan ha mot aggressioner är Nato i vissa fall den sista livboj de kan klamra sig fast vid. Men det är inte idealiskt, för att uttrycka det mildt. För med Natos "beskydd" följer också inkorporering i olika imperialistiska maktens strategiska konflikter.

För att återvända till frågan tror jag givetvis att det handlar om en förevändning från Putins sida. Putin har inte tvinats ut i krig på grund av Natos aggression. Men för att inse att det sedan 1991 pågått ett systematiskt knaprande på ryska positioner räcker det med att titta på kartan för att inse sanningen av.

Sedan kriget började är det inte bara ukrainarna som gjort motstånd, ryssar har också demonstrerat och visat sin solidaritet och tagit stora risker. Kan ryska folket få Putin att retirera?

O ja, jag tror mycket på den idén. Om man ställer frågan så här: vad kan hejda Putin?, då är första svaret: Ukrainas folk förutsatt att det får hjälp. Men det andra svaret är: ryska folket, trots den repression och det våld det utsätts för.

Jag är inte säker på att det går att säga att en majoritet av ryssarna hellre vill ha demokrati än det rådande systemet, men det finns tecken på de. Jag tror för övrigt att Putin var rädd för att demokratiska stämningar skulle vinna terräng i Ukraina, på ett kulturellt och politiskt utrymme som på alla sätt är hopslingrat med Ryssland och som delvis lider av samma problem med korruption.

Tänk också på demonstrationerna mot Putin efter att han blivit omvald 2012, med bred marginal men kanske också genom valfusk. Det finns en allmän opinion i Ryssland, även om jag inte utesluter att många också sluter upp bakom hans tal om att återställa Rysslands forna storhet, inte minst genom den ortodoxa kyrkans inflytande. När det gäller den halvfascistiska myten om en "eurasiatisk" kontinent ledd av slaver är jag mycket mindre säker.

Det finns slutligen också ytterligare något som jag hakar mig fast vid: att man inte får se ryska folket och den ryska armén som två separata storheter.

I den ryska armén finns det dels yrkesmilitärer, "specialenheterna" som man kan vänta sig det värsta av och som de för övrigt redan gett prov på, men vi har också värnpliktiga och bakom dem deras familjer. Under kriget i Tjetjenien gick mödrarna till ryska soldater ut och

protesterade. Det finns således ett stort frågetecken: vilka vågor av missmod och politiska protester kan genomströmma det ryska samhället med utgångspunkt i hemmen?

Här kommer givetvis min gamla marxistiska kultur in: Engels ansåg att med värnplikts-arméerna fanns proletariatet på plats där och skulle resa sig mot krig. Det visade sig att han varit alldeles för idealistisk, men det finns åtminstone exempel på att soldater gjort passivt motstånd mot krig man velat skicka ut dem i.

Jag återkommer till mina spekulationer inledningsvis: en rysk armé har invaderat Ukraina men vad är det för ett folk bakom denna armé? Frågan blir då: hur ska vi stödja dem? Absolut inte genom att isolera dem och resa en moralisk järnridå mellan dem och oss ... Där har vi min internationalistiska sida.

Internationalism skulle alltså vara en del av lösningen på konflikten?

Det är svårt att vara internationalist när nationalismen triumferar, men det finns en liten spricka där internationalismen kan tränga sig in: solidaritet med de folk som befinner sig på den ena eller andra sidan av slagfältet.

Det blir än viktigare genom att vi här hos oss också har våra egna nationalister och ”suveränister”, subventionerade av eller med Putin som inspirationskälla. Paradoxalt nog utgör även de ett slags International.

Men det jag för närvarande är helt besatt av är att kunna förstå hur man ska kunna förena motsatserna: föra krig mot den ryska armén och Putin, för att han tvingar oss till det, och samtidigt tänka bortom detta krig och undvika att blocken återuppstår. Målet på sikt är inte bara att få Putin att retirera. Ett politiskt mycket intressantare mål är att hans eget folk gör sig av med honom.

Och så något annat och än mer ambitiöst: att skapa ett stort Europa, mångspråkigt, mångkulturellt, öppet mot omvärlden. Inte låta militariseringen av EU, hur omöjlig att undvika den än kan synas på kort sikt, bestämma vår framtid. Undvika ”kollisionen mellan civilisationerna” i vars epicentrum vi skulle befinna oss.

Svårt isolera Ryssland ekonomiskt

Martine Orange

Mediapart, 7/3 2022

Isolera Ryssland från omvärlden, göra det till en paria. Som Joe Biden uttryckt det. En vecka efter att sanktioner införts mot Ryssland börjar politiskt och ekonomiskt ansvariga inse att den linje USA och EU lagt fast kanske inte är så lätt att följa som man tänkt sig. Alla börjar inse vidden av det ömsesidiga beroendet mellan ekonomierna och den rad kontakter och samarbetsformer som etablerats med Moskva de tre senaste decennierna.

Även om Ryssland ekonomiskt bara ligger på femtonde eller sextonde plats internationellt innehar landet ändå positioner som är svåra att kringgå i det globala ekonomiska systemet. Olja, gas, kol, vete, konstgödsel, aluminium, nickel, palladium, platina, titanium ... listan över råvaror eller ryska halvfabrikat som världsekonomin har svårt att klara sig utan utökas för varje dag.

Talet i USA förra veckan om att skärpa sanktionerna och införa embargo på all export av rysk olja och gas – som för närvarande inte ingår i sanktionerna – utlöste panikstämningar på alla finansmarknader. Hur ska man klara sig utan rysk olja när produktionen redan inte räcker till för att svara mot efterfrågan och när Opec, trots upprepade framstötter från Washington, vägrar att öka produktionen?

Bland *traders* har man brottats med den frågan hela förra veckoslutet. Så fort de asiatiska marknaderna, oerhört beroende av import av olja, öppnade på måndagen flammade priset upp på Brent och översteg tillfälligt den historiska nivån på 138 dollar per fat, allt under det att börserna i Japan, Sydkorea och Hongkong föll med cirka 3 procent.

Europa, på första parkett i kriget i Ukraina, skulle inkassera än hårdare slag. Efter att ha förlorat drygt 10 procent förra veckan fortsatte de europeiska börserna att falla, med förluster på uppemot 5 procent i Frankfurt och Milano.

Ända tills Tysklands förbundskansler Olaf Scholz ingrep för att lugna stämningarna: Tyskland lade in sitt veto mot alla former av sanktioner mot rysk olja och gas. ”De ryska leveranserna är av avgörande betydelse för Europas ekonomi. [...] Det är således i full medvetenhet om detta som vi bestämt oss för att fortsätta de ekonomiska relationerna med Ryssland på energiområdet”, sade Scholz.

Hans uttalande minskade tillfälligt oron på börserna och förlusterna kunde begränsas till cirka 1,3 procent. Men paniken är fortfarande utbredd på energiområdet. Brent noterar drygt 123 dollar per fat, en ökning med 10 procent jämfört med förra veckan, och en del talar om att man snabbt kan vara uppe i 150 dollar. Gasen har överträffat ska historiskt högsta värden på 3445 euro MWh, vilket motsvarar ett pris på 600 dollar per fat på olja. Ingen ekonomi klarar av sådan prisökning på så kort tid. Och inget tyder på kort sikt på att priset skulle vara på väg neråt.

För även om man inte inför några nya sanktioner mot rysk energiexport råder de facto ett embargo på rysk olja och gas. Av rädsla för eventuella följder vågar europeiska energimäklare inte längre köpa rysk olja. Försäkringsbolagen vill inte ställa upp och garantera leveranser från Ryssland och i en del hamnar, exempelvis i England, har man börjat vägra lossa oljetankers. Enligt vissa beräkningar är mellan 70 och 80 procent av de ryska leveranserna redan fastlåsta.

Men de finansiella aktörerna har mer att oroa sig för: framför allt att en olycka ska inträffa på marknaden. Som alla andra marknader har den som handlar om råvaror, och i synnerhet olja och gas, blivit något av en hemmaplan för finansintressena med sina derivat, sin spekulation och sin handel med värdepapper. En svart låda som, precis som så många andra, inte är föremål för någon reglering och där ingen egentligen vet vad den innehåller: vilka är de verkliga positionerna, satsningarna, garantierna för kvalitet och motvikter i ett läge då energipriserna flammnar upp och kraven på marginaler bara ökar? Kommer alla att kunna hålla ut? Ingen vet. Rädslan för en likviditetskris, just dt som utlöst alla de senaste finanskriserna, skymtar på energimarknaderna. Och inget slut på dettas verkar kunna skönjas.

[Igår, 8/3, dvs efter artikeln ovan skrevs, beslöt USA att stoppa all energiimport från Ryssland och söker nu efter andra leverantörer av olja.

Enligt *Le Monde* den 8 mars har en högt uppsatt USA-delegation i största hemlighet varit i Venezuela för diskussioner med president Nicolas Maduro om att öka landets oljeproduktion och bidra till att hålla oljepriset nere. Enligt tidningen har USA också därvid öppnat för att häva sanktionerna mot Venezuela (som under de senaste åren främst sålt olja till Kina). Liknande uppgifter har framkommit via BBC och CNN, som dessutom rapporterat att USA är inne på att lätta på sanktionerna mot Iran för att få olja den vägen.

Venezuela har hittills ställt sig på Rysslands sida i konflikten i Ukraina. Men enligt *Le Monde* har nu lite andra tongångar hörts från Venezuelas vice president Delcy Rodríguez.

Latinamerika har blivit en viktig plats i The Big Game mellan USA-Ryssland-Kina. Nyligen anslöt sig exempelvis Argentina till Kinas ”Belt and Road Initiative”.]

Översättning: Björn Erik Rosin

Le Monde

Vladimir Putin: Tjugo år av radikalisering

Piotr Smolar⁴

Le Monde, 4/3 2022

När Vladimir Putin kom till makten var han först inriktad på ett närmande till Washington för att sedan bli övertygad om att USA var ondskefullt och ute efter att försvaga hans land. Härskaren i Kreml har därefter valt våldet och att omvärdera och förneka historien.

I mars 1999 gjorde ett flygplan om på väg över Atlanten helt om i stället för att som tänkt landa i Washington. Ombord fanns en uppretad man: Rysslands premiärminister Jevgenij Primakov. Via satellittelefon hade han av USA:s vice president Al Gore just fått veta att USA med stöd av Nato inlett en serie flygräder i Serbien och Kosovo. Syftet – att förhindra massakrer mot den albanska befolkningen i provinsen – betydde mer än att det inte fanns någon resolution i FN:s säkerhetsråd. Vid den tiden stod det lika illa till med Ryssland som med president Boris Jeltsins hälsa. Sommaren innan hade landet drabbats av ekonomiskt sammanbrott. Utlandsskulden var svindlande. Landet hade blivit betydelöslöst. Bilden av ett flygplan som gjorde helt om vid USA:s kust var symboliskt.

Jevgenij Primakov var en man med andra visioner. Under flera år hade han utarbetat en utrikespolitisk doktrin, som skulle bära hans namn: den gick ut på att förhindra en värld dominerad av en enda makt och en utvidgning av Nato. I stället ville han satsa på ett närmande till Kina. Det handlade om att lyfta Ryssland. Primakov var akademiker med Asien som specialitet och född i Kiev. Han hade tidigare varit chef för den yttre säkerhetstjänsten men skulle aldrig få tillfälle att sätta sitt program i verket. I augusti, efter ett kort mellanspel med Sergej Stepatjin som premiärminister, efterträddes han av chefen för FSB, den inre säkerhetstjänsten. Vladimir Putin var mager och blek, okänd både i och utanför Ryssland. En fjärde premiärminister på 17 månader. Få trodde något annat än att inte heller han skulle bli särskilt långvarig.

Ett förödande projekt

Men händelseutvecklingen skulle accelerera. Attentat mot civila byggnader i Ryssland och det andra kriget i Tjetjenien startade ... Vid nyår avgick Boris Jeltsin och utsåg Putin till sin efterträdare. Inledningsvis såg det hela ganska positivt ut. Relationerna med Nato etablerades på nytt. I juni 2001 träffade USA:s president George W Bush sin nye ryske kollega i Slovenien. Han tittade honom djupt i ögonen och påstod sig ha sett "hans själ". En sällsynt upplevelse.

Tjugoett år senare, i slutet av februari 2022, påminde Vladimir Putin Europa om vad ett krig på den egna kontinenten innebär. Den välutrustade ryska armén hade fått ett uppdrag: att krossa Ukraina, tillintetgöra dess framtidsplaner och ge USA en läxa. Inför det oerhörda i offensiven vimlar det av förklaringar, som framför allt vittnar om vår kollektiva oförmåga att hitta något sammanhang i detta förödande projekt. Ändå är utvecklingen de senaste 20 åren av de bilaterala relationerna mellan USA och Ryssland fylld av lärdomar. De utgör inte någon bakgrund utan själva grunden till det lidande Ukraina nu utsätts för. De vittnar om hur oförståelse gett näring åt bitterhet och till sist fientlighet. Om hur Vladimir Putin, som upplevt fem presidenter i USA, lyckats göra sitt land till internationell paria.

---

⁴ Piotr Smolar är korrespondent i Washington för *Le Monde*

Under de två senaste decennierna har Ryssland blivit övertygat om flera saker. Först och främst om hyckleriet hos en västvärld som obekymrat kränker de principer man vill påtvinga Moskva. Kriget i Kosovo och mordet på Gaddafi i Libyen – vilket djupt skakade Putin – är två exempel. Det har lett till en känsla av att vara förrådd och belägrad, allt förstärkt av Natos utvidgning och ”färgrevolutionerna” i Rysslands periferi, där man tyckt sig skönja att USA haft fingrarna med i spelet. Som om folken inte hade någon egen autonomi och bara är redskap åt utomstående krafter. För det andra är Putin övertygad om att USA som stormakt genomgår en historisk försvagning, slitet av inre spänningar och militära äventyr i Mellanöstern. Den tredje ryska slutsatsen är en konsekvens av de båda andra. I det tjugoförsta århundradets osäkra tid är stor djärvhet, brutalt maktspråk och fullbordat faktum territoriellt något som helt klart uppväger alla sanktioner detta leder till eller kostnaderna för olika operationer och den vanära det åsamkar Ryssland. Våld blir då inte bara ett medel, utan ett mål i sig, tecken på förmåga till framförhållning, till ambition.

På hemmaplan tjänar våldet till att trycka ner alla protester och förhindra allt missnöje från att flyta samman och tjockna. Så har det sett ut i Ryssland sedan 20 år tillbaka: stabiliteten är grunden för samhällskontraktet, utpressning metoden. En elit fullspäckad med korruption och privilegier avkrävs lojalitet för att inte bli av med sin position. Internationellt ger våldet möjlighet att avancera, att försvaga motståndaren. Ett system livnärt av rivaliteter och då betyder det inget om de är verkliga eller påhittade. Gott och ont, sanning och lögn, har med åren blivit något föråldrat, något som de svaga i dessa föraktliga liberala demokratier kan få syssla med. En enorm felbedömning med tanke på den mobilisering som skett i Väst sedan den ryska offensiven i Ukraina inleddes. Men detta felsteg är mindre tecken på någon genomtänkt plan i Moskva, några geopolitiska fantasier om att återupprätta imperiet från tsartiden eller Sovjetunionen än på en växande och omätlig aptit, på samma gång dogmatisk och redo att utnyttja varje tillfälle. Och revanschlysten.

Allt skulle börja med ett närmande som många betraktade som historiskt.

2001 hade Vladimir Putin varit president ett halvår. Man var på väg att lära känna honom. På en uppmärksammas presskonferens fastslog han att Ryssland ”inte såg Nato som någon fientlig organisation”. Putin kunde rent av tänka sig att hans land skulle ansluta sig till Nato, eller aktivt samarbeta med alliansen. Men, tillade han ändå, i händelse av att Nato skulle vända ryggen till Moskva ”kommer vi att fortsätta att utmana varandra, även om jag tror att alla har förstått att Ryssland inte hotar någon”.

Den 25 september 2001 talade Vladimir Putin inför den tyska förbundsdagen. Det var två veckor efter islamisternas attentat mot World Trade Center och Pentagon. Den ryske presidenten hade varit den förste utländske ledaren att ringa George W Bush för att uttrycka sin solidaritet. Ryssland tänkte sig en gemensam front, från Tjetjenien till Al-Qaida, mot jihadisterna. Man hade en nyckelroll i skapandet av den internationella koalitionen. Inför de tyska parlamentsledamöterna framställde sig Putin som någon som var med sin tid: ”Vi har inte gjort oss av med stereotyper och klichéer från det kalla kriget. Men kalla kriget är över.”

Förnekelse, komplot, försvarsställning

På hemmaplan hårdnade politiken. Hösten 1999 hade det andra kriget i Tjetjenien börjat, en katalog av massakrer och krigsförbrytelser. En gisslantagning på Dubrovkateatern i Moskva 2002 slutade med att de ryska styrkorna satte in giftgas. Trettio personer i gisslan dog tillsammans med terroristerna. I oktober 2003 blev Michail Chodorkovskij arresterad. Chefen för oljegruppen Jukos skulle få tillbringa tio år i fängelse för att inte ha förstått de nya spelregler med oligarkerna som Putin infört. Några veckor senare var det dags för ”rosornas revolution” i Georgien. Michail Saachatjvilij, ung och reformsinnad och USA-vänlig, blev president. I

Kreml började nu en känsla uppstå av att vara inringad och utsatt för försök till destabilisering.

Misstänksamheten mot USA förstärktes av Irakkriget 2003. George W Bush och de neo-konservativa hade byggt detta militära äventyr, som skulle bli så kostsamt i människoliv och ekonomiskt, så katastrofalt för den regionala balansen, på politiska lögnar. Påhittet om att Saddam Hussein förfogade över massiva förstörelsevapen inte bara skadade USA:s trovärdighet, det gjorde också Kreml förvissat om att det är de starka som bestämmer vad som är sanning och som inte behöver respektera den. Men Putin hade ännu inte dragit alla konsekvenser av denna insikt. Nu var han inriktad på inre konsolidering. Och olja och gas skulle underlätta detta.

I mars 2004 kom sju nya länder med i Nato (Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien, Slovakien, Slovenien) och bekräftade därmed Atlantalliansens utvidgning österut, fem år efter att Ungern, Polen och Tjeckien anslutit sig. Organisationens historiska uppdrag, att trygga medlemsländernas kollektiva säkerhet, utökades nu med en form av politiska syften i form av demokratisering och öppenhet. Kreml blev övertygat om att vad det handlade om var en lömsk erövringsplan inom dess intressesfär. Och bland den elit som satt vid makten i Kreml dominerade ännu idén om en ”Ruskij mir” – en rysk värld – med Moskva som centrum. Enligt den uppfattningen var de stater som uppstått efter Sovjetunionens sönderfall konstgjorda, några trärukel.

Utvecklingen i Ukraina skulle ge ytterligare bränsle åt denna oro. I november 2004 gick en stor folkmassa ut på gatorna i ”den orangea revolutionen” och protesterade mot det valfusk Viktor Janukovitj ägnat sig åt. Nu blev Viktor Jusjtjenko, betraktad som motståndare till det ryska inflytandet och förgiftad några månader senare, president. Vid den här tiden fanns ändå ingen plan eller något folkligt stöd för att närma sig Väst.

I Washington såg man fortfarande Vladimir Putin som en samarbetspartner, förvisso besvärlig men ändå av nytta i en del sammanhang. När George W Bush i november 2005 tog emot Putin i Vita huset sade han: ”Jag uppskattar er mycket, inte minst er förståelse för kriget mot terrorismen. Vi inser också att vi måste arbeta för att stoppa spridningen av massförstörelsevapen.” Ordningen var klar. Ryssland tillhörde inte samma lag, men fick bidra.

I oktober 2006 mördades journalisten Anna Politkovskaja i Moskva och i slutet av november förgiftades den tidigare ryske agenten Alexander Litvinenko dödligt med polonium i London. Budskapet var tydligt: en otyglad våldskultur höll på att installera sig i den repressiva apparaten i Ryssland. Vladimir Putin framhöll att ”Europa använde Litvinenkos död som politisk provokation”. Retoriken hårdnade. Förnekelse, komplotter, försvarsställning. USA:s planer på att installera delar av ett missilsystem i Östeuropa- officiellt inte riktat mot Ryssland – uppfattades i Kreml som ett nytt tecken på dubbelspel. I synnerhet som de egna förslagen om bilaterala strategiska överenskommelser med USA avvisades.

I slutet av 2007 avslutade Ryssland sin medverkan i avtalet om de konventionella styrkorna i i Europa. Man betecknade parametrarna i avtalet som föråldrade, för restriktiva, ett arv av det kalla kriget. Vid ett framträdande på säkerhetskonferensen i München i februari höll Vladimir Putin det mest kritiska anförande mot Washington som någonsin hörts sedan Sovjetunionens upplösning. Han fördömde ”en värld dominerad av en enda makt” och som dessutom ”ständigt använde sig av våld i de internationella relationerna”.

Den georgiska vändningen

Under första kvartalet 2008 inträffade en grundläggande förändring i relationerna mellan de båda stormakterna. Först kom utropandet av Kosovos självständighet, något som Moskva motsatte sig. Det gäller att uppmärksamt läsa vad Vladimir Putin då sade. Han fördömde ”ett

oerhört prejudikat som de facto kommer att spränga hela systemet med de internationella relationerna i bitar, inte bara under några decennier utan i sekler”. Den ryske presidenten tillade: ”I grund och botten är det en kapp med två ändar och den andra är riktad mot ansiktet.” Klara besked till ledarna i Väst. Men där såg man det hela snarare som ett utslag av Rysslands traditionella motstånd mot kriget i Kosovo. De hade fel. Och skulle göra sig skyldiga till ännu ett misstag.

I början av april var Vladimir Putin inbjuden till Bukarest för att delta i rådet för samarbete Nato-Ryssland efter Alliansens toppmöte. Vid det tillfället fanns ett löfte i slutkommunikén: ett fönster var öppet för att Georgien och Ukraina en dag skulle kunna ansluta sig till Nato. En blek kompromiss i medlemsländernas ögon, ett sätt att skjuta frågan på framtiden, utan att någon tidpunkt angavs. För Moskva var det en röd linje. Vladimir Putin gjorde visserligen inte anspråk på någon ”vetorätt”, men ansåg samtidigt att Ryssland hade legitima ”intressen” i Ukraina på grund av den stora ryskspråkiga befolkningen där. *Ruskij mir* ... Han talade om en ”mycket komplicerad stat”. Några veckor senare lät han Dimitrij Medvedev ta över som Rysslands president, medan han själv blev premiärminister. En del tyckte sig skönja ett hopp om att något var på väg att förändras i Ryssland. De misstog sig.

I början av augusti ingrep den ryska armén mot Georgien till stöd för två separatistiska regioner, Sydossetien och Abchasien. De ryska myndigheterna talade redan om att ett ”folk-mord” pågick mot invånarna i dessa regioner och utnyttjade den princip som FN:s säkerhetsråd börjat använda om ”skyldigheten att skydda”. Kriget varade bara fyra dagar. När det var över, efter att Frankrikes president Nicolas Sarkozy intervenerat för att medla (Frankrike var vid tillfället ordförandeland i EU), hade Georgien förlorat 20 procent av sitt territorium. Trots att den ryska armén var i dåligt skick och den blygsamma storleken på motståndaren skulle detta krig innebära en viktig förändring psykologiskt och politiskt. Ryssland var inte dömt att vara på defensiven. Överträdelser och aktivt agerande blev en livgivande nektar.

När Barack Obama valdes till USA:s president väckte det förhoppningar om ett nytt närmande. Washington började tala om ”*re-set*”, ”att återställa klockan”, blåsa liv i de bilaterala relationerna. Moskva kom med förslaget att diskutera säkerheten i Europa. I mars 2009 gav USA:s utrikesminister Hillary Clinton en liten gåva till sin ryske kollega Sergej Lavrov: en röd knapp med inskriptionen ”*re-set*” på engelska och ”*peregruzka*” på ryska. Storartad lapsus av översättaren. Ordet betyder ”överbelastning”. Men trots denna protokollära fadäs kom viljan att samarbeta ändå till uttryck genom undertecknande av avtalet New Start om reducering av de strategiska vapnen i april 2010.

Men ”arabvåren” skulle åter samma år få en rysning att gå genom Kreml. Folken reste sig mot sina potentater till förmån för fria val och medborgerliga rättigheter. I Syrien slog man till blodigt mot fredliga demonstranter. I Libyen hotades invånarna i Benghazi av Gaddafis armé. Till allmän överraskning lade Ryssland i mars 2011 ned rösten i FN:s säkerhetsråd vid omröstningen om en resolution som tillät ”alla nödvändiga medel” för att hjälpa civilbefolkningen i Libyen. Sedan skulle Nato ta taktpinnen i en militär operation.

USA kapitulerar i Syrien

För Moskva var detta lika med en oacceptabel överträdelse av resolution 1973. Putin, ändå bara premiärminister, markerade mot Medvedev och verkade kritisera honom rakt upp och ner för bristande vaksamhet. ”Det här får mig att tänka på korstågen under medeltiden”, sade han under ett besök i USA, Storbritannien och Frankrike. Sättet som Gaddafi dödades på blev i hans ögon symbolen för hur Väst ostraffat fick agera och där han direkt utpekade dem som medskyldiga för att ha använt drönare mot den konvoj den libyske ledaren färdats i. Natos militära ingripande i Libyen, plus USA:s krig i Irak, skulle den ryske ledaren vid oräkneliga tillfällen de närmaste åren använda sig av för att ta udden av all kritik mot sitt eget agerande.

I december 2011 ägde stora demonstrationer rum i Ryssland mot fusket vid parlamentsvalet. Avtryck av en ”färgrevolution” fanns att skåda i snön i Moskva. Maktavarna var klart störda, paranoian ökade. Vladimir Putin anklagade Hillary Clinton för att ha ”gett grönt ljus” åt demonstranterna genom att tala om valfusk. I mars 2012 blev han åter Rysslands president. Innan han formellt installerades två månader senare ökade protesterna i de stora städerna, i synnerhet i huvudstaden. Statens repression slog till som aldrig tidigare. Regimen gjorde inget för att dölja våldsanvändningen. Kopplingen mellan utrikespolitiken, fylld av bitterhet och revanschbegär, och den hårdnande linjen på hemmaplan gick inte att blunda för. Ändå lyckades Väst länge göra just det. Och medan Kreml avfärdade all kritik av arresteringarna av oppositionella tog man också Bashar al-Assad under sina vingars beskydd i Syrien. Ryssland hade inga planer på att gå med på någon upprepning av det som Gaddafi drabbats av.

Inför pressen betecknade Barack Obama den 20 augusti 2012 Assadregimens användning av kemiska vapen som ”en röd linje”, ett uttryck som Vita huset skulle fortsätta att använda. Ett år senare bekräftades att gasen sarin hade använts vid en massaker i stor skala nära Damaskus. Men till allmän förvåning vägrade Barack Obama att inleda någon militär operation som repressalie. Han gick med på Rysslands erbjudande om att se till att regimen förråd av kemiska vapen skulle nedmonteras. Att på detta sätt avstå från en internationell operation bedömd som alltför riskfylld kom att uppfattas som att USA kapitulerat, att man övergett posten som ”världens gendarm”. Moskva såg det som ett tecken på svaghet och en öppning. Som om de båda delarna av vågskålen äntligen höll på att uppnå jämvikt.

Vid den årliga konferensen med Club Valdaj – ett forum om Rysslands ställning internationellt – två veckor senare återopade Vladimir Putin sina egna ”röda linjer”, som han då omtalade som ”Rysslands suveränitet, oberoende och territoriella integritet”. Han slog också fast att den Eurasiska ekonomiska unionen, tänkt att attrahera grannländerna, var en ”absolut nödvändighet”. Rysslands intressesfär måste stärkas. Men Ukraina, under president Viktor Janukovitj, planerade november 2013 att underteckna ett avtal om association med EU. Moskva tillgrep enorma påtryckningar på presidenten, bl a utpressning om gasleveranserna, en vanlig metod dessa år. Och Janukovitj gjorde helt om. Och ilska bland den pro-europeiska delen av samhället, som åter gick ut på gatorna.

Revolutionen på Maidan, centrala torget i Kiev, startade. Den skulle avslutas i februari 2014 med blodbad och att presidenten tog till flykten. Bland de diplomater som besökte torget fanns inte minst Victoria Nuland, USA:s biträdande utrikesminister. Fotograferna kunde ta bilder av henne när hon delade ut bröd till demonstranterna. För Moskva en sorts metafor för USA:s komplot, dess plan på att skilja Ukraina och Ryssland åt, att omvända landet. Begreppet ”omvändelse” är inte alldeles gripet ur luften för såväl den kulturella som den religiösa dimensionen var att räkna med.

Kiev, ”alla ryska städers moder”

Bakslaget för Janukovitj blev för Putin en uppföljare till vad som hänt Gaddafi, visserligen mindre blodigt men samtidigt alldeles utanför fönstret. En olaglig kupp, iscensatt utifrån. Demonstranterna utmålades som nazister. Inte tal om att ge vika. Nato och USA togs på sängen när Ryssland enkelt tog över Krim, den halvö som Ukraina tilldelats av Chrusjtjov och med en befolkningsmajoritet av ryssar. Vinter-OS i Sotji avslutades. Bortåt 15 000 man förflyttades i det tysta och utan att det blev någon verklig sammandrabbning med Ukrainas armé. Moskva hade satt sig över internationell rätt och sina egna löften till Ukraina mot bakgrund av memorandumet från Budapest (1994). Kiev hade då av sagt sig sin kärnvapenarsenal i utbyte mot garantier för sin säkerhet. I samma veva anordnades en folkomröstning och Krim annekterades. Vladimir Putin glädde sig åt att Krim återgått till ”sitt hemland”. En

sorts eufori, en nationalistisk glädjeyra, påhejad av de statliga medierna, grep en majoritet av ryssarna. Det handlade om en återvunnen stolthet.

Den ryske presidenten var mycket emotionell i sina kommentarer och gick långt utöver all tänkbar retorik i syfte att rättfärdiga det hela. Han uttryckte sin bitterhet gentemot Väst och USA. ”De har lurat oss gång på gång, de har fattat beslut bakom ryggen på oss”, sade han. Putin nämnde framför allt Natos utvidgning österut, som han ansåg strida mot de löften som Michail Gorbatsjov fått och utplaceringen av militära anläggningar i närheten av det egna landets gränser. Han påminde förstås åter om Kosovo och det som hänt i Libyen, gick tillbaka i historien, sekel för sekel, och betecknade Kiev som ”alla ryska städers moder”. Han som fördömt Västs ”korståg” verkade nu i något slags spegeleffekt hämta inspiration i dem.

Efter den första häpnaden reagerade USA och EU. Men de var hårt pressade av den ryska ångvälden av desinformation. I Donbass i Ukraina installerades en separatiströrelse där Moskva drog i trådarna. De sanktioner man beslutade om var inte omfattande och verkade alltför avpassade. De skärptes i juli när en Boeing från Malaysia Airlines sköts ned med en missil från separatisthåll. Det hela skulle svida hos Joe Biden, då vice president. De senaste månaderna har hela hans strategi inför det ryska hotet varit tvärtemot den som Obama följde: utspel för att förekomma, offentliga fördömanden, sanktioner i beredskap.

Den 5 september 2014 undertecknades Minsk-avtalet i syfte att normalisera situationen i Donbass. Ryssland spelade dubbelspel: under tal om medling använde man sig av separatisterna som någon använder marionetter. Tyskland och Frankrike nöjde sig med att dra honom i rockärmen och försöka få honom att minska spänningarna i konflikten. Sammanlagt har 14 000 dödsoffer krävts där. Men Ryssland gav inte efter i något avseende. Donbass är ett redskap för att på lång sikt destabilisera Ukraina och göra slut på alla förhoppningar om normalisering. I brist på bättre blundade Paris och Berlin för detta faktum. Och fick inte mycket i utbyte.

Legosoldater och cyberattacker

I slutet av februari mördades den tidigare vice premiärministern Boris Nemtsov, som höll på med en rapport om den ryska inblandningen i Donbass, alldeles i närheten av Kremlmuren. I mars avbröt Ryssland sitt deltagande inom ramen för avtalet om de konventionella styrkorna i Europa, som undertecknats 1990 av Nato och Warszawapakten. En ny pelare för vapenkontroll rasade samman. Men USA hade behov av Ryssland för en annan internationell dossier, förhandlingarna om Irans satsning på kärnvapen. En absolut nödvändighet för Obamas administration. I juli undertecknades Joint Comprehensive Plan of Action (JCPoA). Moskva tilltalades av denna uppdelning av olika dossierer, som stundtals kunde likna rena schizofrenin.

I FN i slutet av september 2015 gick Vladimir Putin åter till attack mot ”export av revolutioner”. ”I stället för en triumf för demokrati och framsteg har vi fått våld, fattigdom och social katastrof”, sade han. Några dagar senare fyllde Ryssland ut det tomrum som USA lämnat efter sig i Mellanöstern. Man ökade sin räddningsoperation för Assadregimen i Syrien. Tillsammans med Iran och dess vapendragare, det libanesiska Hizbollah, använde sig Ryssland av sitt luftherravälde till urskillningslösa bombningar – än en gång klara krigsförbrytelser – för att underlätta framryckningar i terrängen. Kampen mot terrorismen var bara en snabbt bortglömd ursäkt. Denna förmåga att lägga sig i en konflikt långt borta var inte bara beroende av den ryska armén, utan också av en privat grupp, närstående Kreml: legosoldaterna i Wagnergruppen. Metastaser av den skulle senare sprida sig över Afrika. Och sedan fanns cyberområdet, där Ryssland kunde gå fram maskerad.

I juni 2016 pågick kampanjen inför presidentvalet för fullt i USA. Det framgick då att servrarna till det demokratiska partiets nationella ledning blivit kapade. Misstankarna riktades mot ryska hackare. Den 22 juli, tre dagar innan det demokratiska partikonventet startade där Hillary Clinton skulle utses till presidentkandidat, publicerade WikiLeaks nära 20 000 interna epostmeddelanden. Där framgick inte minst att partiledningen velat gynna den tidigare utrikesministern mot Bernie Sanders. Tiden efteråt, som skulle leda till Donald Trumps seger i presidentvalet, blev underrättelsetjänsten övertygad om att Ryssland inlett en destabiliseringskampanj på flera fronter till förmån för Trump. Det är oklart vilken roll Moskva exakt spelade för Donald Trumps seger, som ju ändå framför allt hade att göra med sociala och ekonomiska frågor inrikespolitiskt i USA.

Under Trumps tid som president skedde inget nytt i de bilaterala relationerna med Moskva. Tvärtom fylldes listan på över sanktioner mot Ryssland – mot olika individer, mot företag. I sin genomgång av läget i februari 2018 konstaterade USA:s administration att ”Ryssland ser USA och Nato som de främsta hoten mot sina aktuella geopolitiska ambitioner”. Några veckor senare blev den tidigare dubbelagenten Sergej Skripal i Salisbury i Storbritannien offer för en attack med nervgiftet Novitjok. Europa var chockat, en känsla spred sig att ryssarna var kapabla till vad som helst. Moskva förnekade allt medan då båda sidorna ägnade sig åt att utvisa ett allt större antal diplomater.

I juli 2018 anklagade den särskilde åklagaren Robert Mueller 13 medlemmar av den ryska underrättelsetjänsten GRU för kapning av demokratiska servrar. Några dagar senare träffades Donald Trump och Vladimir Putin på tu man hand i Helsingfors. Den gemensamma presskonferensen var besynnerlig. Den amerikanske presidenten undslapp sig då beträffande den egna säkerhetstjänstens misstankar: ”President Putin säger att Ryssland inte har något med det att göra. Jag ser ingen anledning till att den skulle ha det heller.”

I juni 2018 sade Vladimir Putin i en intervju med *Financial Times*: ”Det liberala synsättet är föråldrat” och underlät inte att dölja sin belåtenhet över detta. Interventionen i Syrien hade blivit en framgång, operationellt och politiskt. Europa tampades med flyktingkrisen och den växande högerpopulismen. USA hade förvandlats till rena slagfältet. Donald Trump ignorerade och förödmjukade Washingtons traditionella allierade och tycktes njuta av att vara i sällskap med diktatorer. Putin tänkte i termer av civilisationer. Han trodde Västs förfall vara omöjligt att hejda, både vad gällde värderingar och möjligheter att utöva inflytande.

”Undfallenhet är att visa sig svag”

Konflikten i Donbass var till hälften nedfryst. Den gick att tina upp, om det behövdes. Ryssland ansåg att Kiev inte uppfyllde sina löften inom ramen för Minsk-avtalet. Toppmötet i Paris i december 2019 inom ramen för ”Normandie-formatet” med Ryssland, Ukraina (under den nyvalde presidenten Volodymyr Zelenskyj), Tyskland och Frankrike gav inget annat än symboliska gester. I grund och botten hade Moskva vidare perspektiv, av historiskt omfattning. Och ju mer tiden gick desto mer verkade Kiev förankra sig till Väst. Från 2014 hade USA startat ett omfattande program av säkerhetsmässigt stöd till landet. Undfallenhet är att visa sig svag var ju mantrat i Putins Ryssland.

I augusti 2020 utsattes den ryske oppositionspolitikern Alexej Navalnij för en attack med nervgiftet Novitjok. Nu inleddes en dramatisk följetong. Det slutade med att han fördes till Tyskland. Moskva förnekade inte bara all kännedom om attentatet utan vecklade också in sig i en tät dimma av lögnar. Nu först började Paris och Berlin förstå att Kreml var redo till allt, eller att försöka dölja allt, om det tjänade dess intressen.

I Washington har sedan dess Joe Biden valts till president. Den nye makthavaren har inte kunnat räkna med någon smekmånad. Attacken på Kapitolium av anhängare till Donald

Trump i januari 2021 och därefter den kaotiska reträtten från Afghanistan i augusti är klara tecken på att USA är försvagat. Något som Moskva inte utan belåtenhet noterat. De bilderna har bekräftat Kremls geopolitiska sätt att betrakta omvärlden: USA:s tillbakagång ger öppningar åt andra djärva aktörer. Frånvaron av direkta kontakter mellan ledarna för de båda länderna, på grund av pandemin, stärker den sortens ideologiska trosvisshet. Inför ett splittrat och försvagat USA, lett av en förutsägbar och ålderstigen president, kan Rysslands aptit bara öka.

Ofta tillskrivs ryssarna en ondskefull påhittighet. Men det är snarare USA:s och Europas svaghet som varit iögonfallande. På samma sätt har man gjort stor affär av den arsenal av kärnvapen och långdistansrobotar Ryssland förfogar över, förvisso oroväckande med bl a överljudsmissiler av senaste märke. Men av vad som hittills framgått av invasionen i Ukraina finns det anledning att hysa vissa tvivel om hur slagkraftig denna armé är på det organisatoriska planet.

På senare år har gränsen mellan krig och fred suddats ut och Ryssland har varit skickliga på att använda sig av gråzonerna, mellanrummen. Men nu tycks den tiden var över. Den gemensamma fronten mellan USA och EU i kriget i Ukraina är av en aldrig tidigare skådad intensitet. Sanktioner utan motstycke slår hårt mot Ryssland. Ryssland drömde om en historisk revansch, men står nu ensamt, isolerat och hotat av ekonomiskt sammanbrott. I ledningen för landet sitter en man fylld av bitterhet och skarpa ord, där kanske talet om paranoia inte bara är retoriskt menat. En 69-årig man som lovat sitt folk stabilitet och pånyttfödelse har idag bara bjudit landet på ett krig som inte kan rättfärdigas. Kanske kommer det att visa sig vara en bomb som Putin placerat under sin egen fåtölj.

Översättning: Björn Erik Rosin